

Till statsrådet och chefen för Justitiedepartementet

Regeringen beslutade den 21 december 2000 att tillkalla en särskild utredare med uppgift att göra en översyn av polisens arbetsuppgifter samt se över vilka möjligheter det finns att komplettera polisens resurser och insatser i glest befolkade delar av Sverige och, vid särskilda tillfällen, även i övriga delar av landet.

Den 21 februari 2002 beslutade regeringen genom tilläggsdirektiv att ge utredningen i uppdrag att utreda frågan om att föra över huvudansvaret för förvaring av personer som omhändertagits med stöd av lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m.m. från polisen till annan huvudman.

Som särskild utredare förordnades generaldirektören Ann-Marie Begler fr.o.m. den 1 januari 2001. Som experter i utredningen förordnades fr.o.m. den 15 februari 2001 utredaren Susanne Edfeldt, biträdande länspolismästaren Carin Götblad, hovrättsassessorn Ove Nilsson, länspolismästaren Roar Onsö, departementssekreteraren Lars Stenström och kanslichefen Per Swahn.

Den 19 februari 2002 entledigades Per Swahn från sitt uppdrag. Samma dag förordnades rättssakkunniga Klara Cederlund som expert. Lars Stenström entledigades från sitt uppdrag den 22 april 2002 och ersattes samma dag av departementssekreteraren Ingela Englund.

Som sekreterare förordnades fr.o.m. den 24 januari 2001 fil. dr. Jan Andersson. Hovrättsassessorn Christina Lindahl förordnades fr.o.m. den 1 mars 2001 och polisintendent Lars Tonneman förordnades fr.o.m. den 1 september 2001 som sekreterare. Hovrättsassessorn Jennie Sjödahl Mellbin förordnades fr.o.m. den 1 oktober 2001 som sekreterare.

Den 21 oktober 2001 entledigades Jan Andersson som sekreterare och förordnades i stället som expert fr.o.m. den 22 oktober 2001. Lars Tonneman entledigades som sekreterare den 31 oktober 2001 och förordnades i stället som expert fr.o.m. den 1 november 2001.

Utredningen har antagit namnet Polisverksamhetsutredningen. Av redaktionella skäl används uttrycket "vi" som synonym till "utredningen".

Utredningen har tidigare avgett delbetänkandet Mot ökad koncentration – förändring av polisens verksamhet (SOU 2001:87).

Härmed överlämnas utredningens delbetänkande Polisverksamhet i förändring (SOU 2002:70).

Utredningsarbetet fortsätter i enlighet med tilläggsdirektiven med frågan om att föra över huvudansvaret för förvaring av personer som omhändertagits med stöd av lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m.m. från polisen till annan huvudman samt frågan om polisens arbetsuppgifter med anknytning till djur.

Stockholm i juli 2002

Ann-Marie Begler

/Christina Lindahl

Jennie Sjö Dahl Mellbin

Innehåll

Sammanfattning	13	
Författningsförslag	19	
Utredningens uppdrag och arbete	63	
I	RENODLING AV POLISENS ARBETSUPPGIFTER	
1	Allmänna utgångspunkter	67
2	Tillstånd enligt 2 kap. ordningslagen (1993:1617), allmän sammankomst och offentlig tillställning	75
2.1	Nuvarande reglering	75
2.2	Utredningens förslag i delbetänkandet	77
2.3	Remissinstansernas yttranden	77
2.4	Överväganden och förslag	78
2.5	Konsekvensanalys	80
3	Tillstånd enligt 3 kap. ordningslagen (1993:1617), offentlig plats m.m.	81
3.1	Nuvarande reglering	81
3.2	Utredningens förslag i delbetänkandet	87
3.3	Remissinstansernas yttranden	88
3.4	Överväganden och förslag	90

3.5	Konsekvensanalys.....	99
4	Tillstånd att driva hotell- och pensionärörelse	101
4.1	Nuvarande reglering.....	101
4.2	Utredningens förslag i delbetänkandet	102
4.3	Remissinstansernas yttranden.....	102
4.4	Överväganden och förslag.....	104
4.5	Konsekvensanalys.....	108
5	Tillstånd att handha explosiva varor m.m.....	111
5.1	Nuvarande reglering.....	111
5.2	Utredningens förslag i delbetänkandet	114
5.3	Remissinstansernas yttranden.....	114
5.4	Överväganden och förslag.....	115
5.5	Konsekvensanalys.....	121
6	Förlustanmälan.....	123
6.1	Nuvarande reglering.....	123
6.2	Utredningens förslag i delbetänkandet	124
6.3	Remissinstansernas yttranden.....	124
6.4	Överväganden och förslag.....	124
6.5	Konsekvensanalys.....	126
7	Hittegods	127
7.1	Nuvarande reglering.....	127
7.2	Utredningens förslag i delbetänkandet	132
7.3	Remissinstansernas yttranden.....	133
7.4	Överväganden och förslag.....	134

7.5	Konsekvensanalys.....	138
8	Handräckning.....	139
8.1	Nuvarande reglering.....	139
8.2	Utredningens förslag i delbetänkandet.....	140
8.3	Remissinstansernas yttranden	140
8.4	Överväganden och förslag	143
8.5	Konsekvensanalys.....	148
9	Stämningmannaverksamhet	151
9.1	Nuvarande reglering.....	151
9.2	Utredningens förslag i delbetänkandet.....	156
9.3	Remissinstansernas yttranden	158
9.4	Överväganden och förslag	159
9.5	Konsekvensanalys.....	164
10	Pass.....	167
10.1	Nuvarande reglering.....	167
10.2	Utredningens förslag i delbetänkandet.....	169
10.3	Remissinstansernas yttranden	170
10.4	Överväganden och förslag	172
11	Utökade arbetsuppgifter för parkeringsvakter	175
11.1	Nuvarande reglering.....	175
11.2	Utredningens förslag i delbetänkandet.....	177
11.3	Remissinstansernas yttranden	178
11.4	Överväganden och förslag	178
11.5	Konsekvensanalys.....	182

12	Parkeringsanmärkningar	183
12.1	Nuvarande reglering	183
12.2	Utredningens förslag i delbetänkandet	184
12.3	Remissinstansernas yttranden.....	184
12.4	Överväganden och förslag.....	185
12.5	Konsekvensanalys.....	194
13	Inhägnad av övergivna gruvhål.....	197
13.1	Nuvarande reglering	197
13.2	Utredningens förslag i delbetänkandet	199
13.3	Remissinstansernas yttranden.....	200
13.4	Överväganden och förslag.....	201
13.5	Konsekvensanalys.....	204
14	Social brottsprevention.....	207
14.1	Sammanfattning av utredningens förslag i delbetänkandet.....	207
14.2	Remissinstansernas yttranden.....	209
14.3	Överväganden och förslag.....	210
II	KOMPLETTERING AV POLISENS RESURSER I GLESBYGD	
15	Polisen i glesbygdsområden	213
15.1	Inledning	213
15.2	Polisresurser.....	214
15.3	Definition av glesbygd och landsbygd	216
15.4	Befolkningsutvecklingen i glesbygd.....	217
15.5	Ny politik för hållbar regional utveckling.....	217

15.6	Brottsligheten i glesbygd	218
15.7	Brott och anslag per visst antal invånare.....	224
15.8	Polisiära problem i glesbygdsområden.....	225
15.8.1	Avstånden.....	225
15.8.2	Åldersstrukturen m.m.	226
15.8.3	Rekrytering.....	226
15.9	Olika strategier i glesbygdsområden för att komma till rätta med de polisiära problemen	227
15.9.1	Jour och beredskapstjänstgöring i yttre tjänst	227
15.9.2	Projektet "Ökad trygghet i glesbygd"	228
15.9.3	Projektet "Rullande polisstation"	229
15.9.4	Virtuella polisstationer.....	229
15.9.5	Utveckling av det lokala brottsförebyggande arbetet.....	231
15.10	Rekrytering av poliser till glesbygdsområden.....	232
15.10.1	Glesbygden har särskilda problem	232
15.10.2	Polisutbildningens betydelse för rekryteringen i glesbygd	235
15.10.3	Vidtagna åtgärder avseende rekrytering.....	236
15.10.4	Idéer som tidigare framförts.....	237
15.10.5	Rekryteringsfrågan i Norge	238
15.11	Tidigare utredningar och förslag	240
15.11.1	Rapporten Polis i glesbygd	240
15.11.2	Trygghetsutredningen.....	244
15.11.3	Den fortsatta utvecklingen av frågorna om komplement till polisen	249
16	Komplettering av polisens resurser i andra länder	253
16.1	Frivilligpolis.....	253
16.2	Stadsvakt	256
16.3	Community Support Officers.....	257
16.4	Volontärer.....	258
17	Andra aktörer	261
17.1	Väktare.....	261

17.2 Skyddsvakter och skyddsområdesvakter.....	264
17.3 Ordningsvakter.....	269
17.4 Parkeringsvakter.....	277
17.5 Räddningstjänsten och fjällräddningstjänsten.....	279
17.6 Jakttillsynsman.....	283
17.7 Naturvårdsvakter.....	285
17.8 Fisketillsynsmän.....	288
17.9 Gränsrenvakt.....	290
17.10 Beredskapspolisen.....	290
18 Överväganden och förslag –komplettering av polisresurser i glesbygdsområden.....	297
18.1 Inledning.....	297
18.2 Regler om polisingripanden samt grundläggande fri- och rättigheter.....	298
18.2.1 Polisens arbetsuppgifter.....	298
18.2.2 Allmänna principer för polisingripanden.....	299
18.2.3 Grundläggande fri- och rättigheter.....	300
18.2.4 Användning av våld.....	302
18.3 Hur skulle man kunna lösa problemen i glesbygdsområden?.....	304
18.4 Allmänna utgångspunkter.....	306
18.5 Ordningsvaktsmodellen.....	308
18.5.1 Ordningsvakterna skall utgöra en kompletterande resurs.....	309
18.5.2 Vilka andra yrkesgrupper kan utgöra en kompletterande resurs?.....	310
18.5.3 Bestämmelser om ordningsvakter.....	311
18.5.4 Ordningsvakt får biträda polis – en skiss av modellen.....	311
18.5.5 Innebörden av att biträda polisen samt att arbeta under ledning av en polisman.....	314

18.5.6	Hur går det till när en ordningsvakt skall tas i anspråk?.....	315
18.5.7	Anställningsförhållande	315
18.5.8	Arbetsområde	317
18.5.9	Arbetsuppgifter enligt förslaget	317
18.5.10	Vilka befogenheter krävs?.....	321
18.5.11	Dokumentation	338
18.5.12	Vilken utbildning krävs?	339
18.5.13	Uniform	342
18.5.14	Kostnader och avgifter	343
18.5.15	Försöksverksamhet	343
18.5.16	Konsekvensanalys – Kostnader m.m.....	344
18.6	Utredningens bedömning avseende rekrytering av poliser till glesbygdsområden	345

III SAMMANFATTANDE KONSEKVENSANALYS

19	Utredningens bedömning	349
19.1	En bedömning av ekonomiska konsekvenser avseende förslag till renodling av polisens arbetsuppgifter	349
19.2	Ekonomiska konsekvenser för komplettering av polisens resurser i glesbygd	356
19.3	Ikraftträdande.....	357
20	Författningskommentar	359
20.1	Förslag till lag om försöksverksamhet om att ta i anspråk ordningsvakter för ytterligare arbetsuppgifter	359
20.2	Förslag till lag om försöksverksamhet angående överlämnande av hittegodsverksamhet till en hittegodsbyrå.....	365
20.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1957:259) om rätt för kommun att ta ut avgift för vissa upplåtelse av offentlig plats m.m.	367
20.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1966:742) om hotell- och pensionatrörelse	368

20.5	Förslag till lag om ändring i delgivningslagen (1970:428) ..	369
20.6	Förslag till lag om ändring i lagen (1976:206) om felparkeringsavgift	370
20.7	Förslag till lag om ändring i lagen (1987:24) om kommunal parkeringsövervakning	371
20.8	Förslag till lag om ändring i lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor	372
20.9	Förslag till lag om ändring i lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall (LVM), förslag till lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU), förslag till lag om ändring i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård (LPT) och förslag till lag om ändring i lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård (LRV)	374
20.10	Förslag till lag om ändring i minerallagen (1991:45)	374
20.11	Förslag till lag om ändring i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar	375
20.12	Förslag till lag om ändring i ordningslagen (1993:1617)	375
20.13	Förslag till lag om ändring i lagen (2001:558) om vägtrafikregister	378
Bilagor:		
Bilaga 1	Kommittédirektiv (2000:105)	279
Bilaga 2	Kommittédirektiv (2001:63)	391

Sammanfattning

Utredningen har två huvuduppgifter att behandla. Det ena gäller renodling av polisens verksamhet. Utredningen har i den delen i uppdrag att lämna förslag som innebär att polisen i ökad utsträckning kan koncentrera sig på sin centrala funktion dvs. att öka tryggheten och minska brottsligheten. Den andra frågan avser möjligheterna att komplettera polisens resurser i glest befolkade områden i landet.

Renodling av polisens verksamhet

Polisen utför i dag en mängd uppgifter som utredningen anser att man med bibehållen kvalitet och rättssäkerhet kan föra över till annan huvudman. Dessutom finns det möjlighet att skapa mer ekonomiska lösningar om vissa uppgifter övertas av annan huvudman. Huvudsyftet med att renodla polisens verksamhet är att viss del av den befintliga personalen skall kunna frigöras för att förstärka den centrala polisverksamheten. Ett annat syfte är att bidra till att polisens roll i samhället får en tydligare identitet. Allmänhetens förtroende för polisen är generellt sett högt. Man vill också många gånger ha hjälp av polisen i uppgifter som egentligen faller under annan huvudmans ansvar och inte alls är ett ansvar för polisen. Ett klart och tydligt uppdrag hjälper både allmänheten och polisen i att klargöra vilka förväntningar som skall finnas och vilka skyldigheter man kan fullgöra. Dessutom råder brist på polisutbildad personal. Det är därför angeläget att resurser frigörs så att dagens civilanställda kan ta ansvar för uppgifter som i dag utförs av polisen, trots att de är lika lämpliga för civilanställda, samt att polisutbildad personal finns på de platser där sådan utbildning behövs.

Polisiär relevans

Utredningen har identifierat tre principiella utgångspunkter för vad som skall falla inom ramen för det polisiära uppdraget. Vår inställning är att polisen endast ska belastas med sådana uppgifter där ordnings- och säkerhetstänkandet är av en avgörande betydelse när uppgiften utförs. Vi menar också att uppgifter, där våld och tvång måste användas i offentliga sammanhang, för att uppgifterna skall kunna utföras skall ankomma på polisen. Ytterligare uppgifter som skall ankomma på polisen är sådant som polisen, och inte andra yrkesgrupper, har utbildning och kompetens för.

Utredningens förslag

Utredningen föreslår att vissa tillståndsuppgifter överförs från polisen till kommunen. Det gäller de ansökningar om tillstånd beträffande explosiva varor som i dag handläggs vid polismyndigheterna, ansökan om tillstånd att driva hotell- och pensionatsrörelse, ansökan om tillstånd att använda offentlig plats, tillstånd till sprängning, tillstånd att använda skjutbana som inte hör till försvarsmakten, tillstånd att använda pyrotekniska varor samt tillstånd enligt lokala föreskrifter inom dessa områden. Skälet till förslagen är att uppgifterna saknar polisiär relevans och att de ligger betydligt närmare de frågor kommunen regelmässigt hanterar.

Ordnings- och säkerhetsaspekterna kommer att garanteras bl.a. genom att polisen ges tillfälle att yttra sig över ansökan eller genom möjlighet till registerkontroll. Verksamheten kommer, liksom i dag, att finansieras genom avgifter. I små kommuner är vissa av dessa ärendetyper många gånger ovanliga. Därför skapas en möjlighet till samverkan mellan kommunerna.

Utredningen föreslår också att polisen i fortsättningen inte ska ta emot anmälningar om förlorade saker. Detta är, enligt utredningen inte att betrakta som en samhällelig uppgift. Polisen bör därför upphöra med denna verksamhet som till största delen är en servicefunktion till försäkringsbolagen. Vidare menar utredningen att polisens verksamhet med hittegods skulle kunna effektiviseras. Vi föreslår att det tillskapas en försöksverksamhet i fyra län där verksamheten läggs ut på entreprenad. Skälet till förslaget är att verksamheten inte kan betraktas som en del av polisens

kärnverksamhet men också att en entreprenadlösning skulle kunna innebära en inte oväsentlig ekonomisk besparing.

Utredningen föreslår också att bestämmelserna om när andra myndigheter får begära handräckning i samband med att en person är våldsam, stramas upp. I det underlag utredningen presenterar framgår att det inte är helt ovanligt att polisen får bistå bl.a. socialtjänst och sjukvård med handräckning i situationer där det framstått som tveksamt om det funnits behov av biträde av polisen. Vi föreslår därför att det införs en bestämmelse om att man från den begärande myndigheten själv måste gjort egna försök att genomföra t.ex. en transport innan man begär hjälp av polisen. Dessutom föreslår utredningen att personal från den begärande inrättningen/instansen eller socialtjänsten skall medfölja då polisen genomför handräckningen.

Inom trafikområdet har polisen en mängd olika uppgifter. Enligt utredningen är det möjligt att i större utsträckning än i dag använda parkeringsvakter att biträda polisman vid trafikövervakningsuppgifter. Det gäller t.ex. vid trafikdirigering, vid i förväg planerade fordonskontroller och eskort av transporter. Det finns inte heller skäl att polisen i fortsättningen skall ägna sig åt felparkeringsavgifter. Därför föreslår utredningen att detta i framtiden blir ett ansvar för kommunen. Polisen ska däremot fortfarande ha rätt att flytta ett fordon som har parkerats så att det hindrar trafiken.

När det gäller stämningmannaverksamheten menar utredningen att den knappast alls präglas av någon polisiär relevans. Kronofogdemyndigheten har utvecklat en mycket väl inarbetad och väl fungerande delgivningsverksamhet och framstår därmed som en lämplig utförare av arbetsuppgifterna. Utredningen menar att verksamheten skulle effektiviseras och bli bättre om kronofogdemyndigheten i fortsättningen blev ansvarig för denna uppgift.

Slutligen föreslår utredningen att uppgiften med att inhägna övergivna gruvhål överförs till den statliga myndigheten Bergsstaten.

Syftet med utredningen är som beskrivits att renodla polisens arbete så att resurser frigörs för kärnverksamhet. Om de förslag som utredningen lämnar kommer att genomföras fullt ut beräknas att resurser motsvarande 500 anställda frigörs. De flesta av dessa personer är civilanställda och en mindre del är poliser. Enligt utredningen är det fullt möjligt att den civilanställda personalen används inom polisorganisationen för vissa uppgifter som i dag

utförs av polisutbildad personal. Exempel på sådana uppgifter är arbete i kommunikationscentraler samt i viss mån med brottsutredningar.

Polis i glesbygd

Polisens verksamhet och förutsättningar skiljer sig åt mellan glesbygd och storstad. Det som särskilt utmärker glesbygden är att man har betydligt lägre antal brott per invånare och att tryggheten bland de boende upplevs som högre. Det är också så att det är en något bättre brottsupplärning i glesbygd. Men man har å andra sidan problem av annat slag än i tätortsområden. Till att börja med är det många gånger långa avstånd till närmaste polispatrull vid en utryckning. Man har också svårigheter att rekrytera poliser till de glest befolkade områdena. Slutligen har man en poliskår som börjar bli äldre vilket påverkar möjligheterna till skiftarbete och fysiskt krävande uppgifter. Utredningen har i uppdrag att föreslå en modell för att komplettera polisens resurser i glesbygd.

Det finns redan i dag en rad olika yrkesgrupper och funktioner som är ett komplement till polisen. Det kan till exempel nämnas ordningsvakter, skyddsvakter, beredskapspolis, väktare osv. De har begränsade polisiära befogenheter inom sina speciella verksamhetsområden. Utredningen menar att detta inte är tillräckligt för att avlasta och komplettera polisen i glesbygd. Vi har därför föreslagit att vissa ordningsvakter, som är en grupp som redan i dag utses och utbildas av polisen, skall få utökade befogenheter.

Ordningsvaktsmodellen

Utredningens förslag innebär att ordningsvakternas arbetsuppgifter utökas på så sätt att en ordningsvakt får förordnas för tjänstgöring hos polismyndigheten genom att biträda polis i dess arbete.

Innebörden är att de ordningsvakter som polisen utser får ett särskilt förordnande att biträda polisen inom ett län. En förutsättning för att få ett sådant förordnande är att ordningsvakten genomgått en kompletterande utbildning. Polisen kan sedan be ordningsvakten att utföra vissa konkreta arbetsuppgifter.

Ordningsvakten ska alltid stå under polismans ledning. Vissa uppgifter kan vara lämpliga för ordningsvakten att utföra på egen

hand. Men det kan många gånger handla om att ordningsvakten skall arbeta vid sidan av en utbildad polis. För varje enskilt tillfälle som en ordningsvakt ska träda in i tjänst hos polisen behövs ett särskilt beslut. Utredningen gör bedömningen att polisen med sin kompetens och erfarenhet har möjlighet att göra väl avvägda bedömningar om vilka ordningsvakter som kan anses vara lämpliga för tjänstgöring och i vilka situationer det kan gälla. De uppgifter som en ordningsvakt skall kunna utföra är t.ex. att bistå polisen vid ordningsstörningar.

Ordningsvakter som på detta sätt tas i anspråk av polis skall ha samma befogenheter att använda tvångsmedel och våld som i dag gäller för ordningsvakter generellt. Därutöver är det nödvändigt att ge dem vissa ytterligare befogenheter för att de skall kunna fullgöra sina uppgifter. Det är viktigt att markera att ordningsvakten är ett komplement till polisen, inte en ersättning. Genom detta förslag förstärks polisens resurser. Service och tillgänglighet till polisen ökar i glesbefolkade områden. Utredningen föreslår att den utökade användningen av ordningsvakter inleds med en försöksverksamhet i fyra län under två år som därefter utvärderas.

Utredningen har också haft i uppdrag att föreslå åtgärder för att underlätta rekryteringen av poliser till glesbygd. Rekrytering av kvalificerad personal till glesbygd är emellertid ett problem som inte bara drabbar polisväsendet utan det gäller även flera andra kvalificerade yrkesgrupper. Enligt utredningens uppfattning är det mer övergripande regionalpolitiska insatser, än de som utredningen kan föreslå, som är viktiga. Utredningen har dock diskuterat vissa mer begränsade åtgärder. Det mest hållbara sättet att öka intresset för att arbeta som polis i glesbygd är att personer från dessa områden utbildar sig till poliser. I samband med antagningen till polishögskolan tar man redan i dag hänsyn till olika faktorer för att de som antas till utbildningen ska vara en avspeglning av befolkningssammansättningen i Sverige i möjligaste mån. Utredningen menar att även en faktor som speglar var i landet de sökande är bosatta skall vägas in vid rekryteringen.

Författningsförslag

1 Förslag till lag om försöksverksamhet om att ta i anspråk ordningsvakter för ytterligare arbetsuppgifter

Härigenom föreskrivs följande.

1 § I enlighet med vad som föreskrivs i denna lag får en ordningsvakt förordnas att biträda polisen i dess arbete och därigenom medverka till att upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt att i övrigt tillförsäkra allmänheten skydd och annan hjälp i de län som regeringen bestämmer.

Ett förordnande enligt första stycket medför att tjänstgöringsområdet för ordningsvakten omfattar det eller de län inom vilka ordningsvakten förordnats.

2 § För förordnande enligt 1 § krävs att sökanden genomgått för ändamålet föreskriven utbildning. Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om utbildningen.

3 § En ordningsvakt som förordnats enligt 1 § får tjänstgöra efter särskilt beslut av polismyndigheten. Ordningsvakten får utföra arbete endast under ledning av en polisman.

4 § Vad som stadgas i 1, 4–9 och 11 §§ lag (1980:578) om ordningsvakter gäller också en ordningsvakt som avses i denna lag.

5 § Bestämmelserna om allmänna principer för polisingripande i 8 § polislagen (1984:387) gäller också en ordningsvakt som tagits i anspråk för tjänstgöring enligt denna lag.

6 § Vad som föreskrivs om en ordningsvakt i 2 § lag (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m., 10 § lag (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m.m., 4 kap 9 § ordningslag (1993:1617), 4–5 §§ lag (1981:1064) om säkerhetskontroll i domstol samt 29 § polislagen (1984:347) gäller också en ordningsvakt som tagits i anspråk för tjänstgöring enligt denna lag.

7 § Vad som föreskrivs om polisman i 10 § första stycket punkterna 1, 3, 6 och 7 samt 13 a § polislagen (1984:387) gäller också en ordningsvakt som tagits i anspråk för tjänstgöring enligt denna lag.

8 § Vad som föreskrivs om polisman i 13 b, 21 och 23 §§ polislagen (1984:387) gäller också en ordningsvakt som tagits i anspråk för tjänstgöring enligt denna lag. Dock gäller att en ordningsvakt inte får företa åtgärder enligt de angivna lagrummen utan föregående beslut av polismyndigheten.

9 § Sedan polismyndigheten fattat beslut enligt 13 c § polislagen (1984:387) om att avlägsna eller avvisa deltagare i en folksamling får en ordningsvakt tas i anspråk för att biträda polisen med att avvisa eller avlägsna deltagarna. En ordningsvakt får inte vidta sådan åtgärd utan föregående beslut av polismyndigheten.

10 § Sedan polismyndigheten enligt 24 § polislagen (1984:387) förbjudit tillträde till visst område eller utrymme eller anvisat deltagare i en folksamling att följa en viss väg får en ordningsvakt tas i anspråk för att biträda polisen att utföra de åtgärder som fordras för verkställighet av ett sådant beslut. En ordningsvakt får inte vidta sådan åtgärd utan föregående beslut av polismyndigheten.

11 § Om för säkerställande av utredning om brott fattats beslut om att byggnad eller rum får tillstängas, tillträde till visst område förbjudas, förbud meddelas mot flyttande av visst föremål eller annan liknande åtgärd får en ordningsvakt tas i anspråk för att biträda polisen att utföra de åtgärder som fordras för verkställighet av ett sådant beslut. En ordningsvakt får inte vidta sådan åtgärd utan föregående beslut av polismyndigheten.

12 § En ordningsvakt som förordnats enligt 1 § får biträda polisen vid utförande av trafikövervakningstjänst. Sådana uppgifter får

innebära trafikdirigering. Polismyndigheten får förordna ordningsvakt att ge anvisningar för trafiken.

13 § Har en ordningsvakt som förordnats enligt 1 § med stöd av lag gripit eller omhändertagit någon får ordningsvakten efter beslut av polismyndigheten transportera den omhändertagne till polis.

14 § Beslut i ärenden om förordnande, återkallelse eller avstängning avseende en ordningsvakt som meddelats av polismyndighet eller Rikspolisstyrelsen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2003 och gäller till och med den 30 juni 2005.

2 Förslag till lag om försöksverksamhet angående överlämnande av hittegodsverksamhet till en hittegodsbyrå

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Polismyndigheten i de län som regeringen bestämmer får överlämna till bolag, förening, samfällighet, stiftelse, registrerat trossamfund eller någon av dess organisatoriska delar eller till enskild individ sina uppgifter enligt vad som föreskrivs i lagen (1938:121) om hittegods.

Den som bedriver hittegodsverksamhet enligt första stycket kallas hittegodsbyrå.

2 § Hittegodsverksamhet får drivas bara efter tillstånd av polismyndigheten. Tillstånd kan ges till bolag, förening, samfällighet, stiftelse, registrerat trossamfund eller någon av dess organisatoriska delar eller till enskild individ.

3 § Tillstånd skall ges om den sökande med hänsyn till organisation, ledning och ägare med bestämmande inflytande kan antas komma att bedriva en sund hittegodsverksamhet och i övrigt uppfylla kraven enligt bestämmelserna i denna lag.

4 § Frågan om tillstånd prövas av polismyndigheten i det län där verksamheten skall bedrivas.

5 § Tillstånd att bedriva hittegodsverksamhet skall återkallas av polismyndigheten om det finns skäl till det.

6 § Vad som i 1–9, 10 och 11 §§ lagen (1938:121) om hittegods stadgas om polismyndighet skall gälla för den som enligt denna lag bedriver hittegodsverksamhet.

7 § Den som bedriver hittegodsverksamhet enligt denna lag är skyldig att på begäran lämna ut uppgifter till polismyndigheten. En sådan begäran får avse viss systematisk rapportering till polismyndigheten. Den som bedriver hittegodsverksamhet skall också lämna polismyndigheten tillträde till verksamhetens lokaler för undersökning av hittegodslogret och granskning av boken eller registret som förs över hittegods.

8 § Tillsynen över efterlevnaden av denna lag utövas av den lokala polismyndigheten där hittegodsverksamheten bedrivs.

9 § Polismyndigheten får meddela de förelägganden som behövs för att denna lag skall efterlevas. Ett sådant föreläggande får förenas med vite.

10 § Gods som enligt 4 § lagen (1938:121) om hittegods skall tillfalla staten skall, om hittegodsverksamhet bedrivs enligt denna lag, i stället tillfalla den som bedriver hittegodsverksamheten.

11 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om tillstånd, återkallelse av tillstånd och tillsyn enligt denna lag.

12 § Polismyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2003 och gäller till och med den 30 juni 2005.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1957:259) om rätt för kommun att ta ut avgift för vissa upplåtelser av offentlig plats m.m.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1957:259) om rätt för kommun att ta ut avgift för vissa upplåtelser av offentlig plats m.m. att 1 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Om tillstånd enligt 3 kap. 1 § ordningslagen (1993:1617) har lämnats i fråga om sådan offentlig plats som står under kommunens förvaltning, får kommunen ta ut ersättning för användningen. Rätt att ta ut ersättning föreligger också i fråga om användning, som avser salutorg eller liknande plats som kommunen har upplåtit till allmän försäljningsplats.

Ersättning utgår i form av en avgift med belopp, som kan anses skäligt med hänsyn till ändamålet med upplåtelsen, nyttjarens fördel av denna, kommunens kostnader med anledning av upplåtelsen och övriga omständigheter.

Grunder för beräkning av avgiften beslutas av kommunfullmäktige.

Bestämmelserna i andra och tredje styckena gäller inte, när kommunen enligt 3 kap. 2 § andra stycket 2 ordningslagen inte har hörts över ansökan om tillstånd.

Bestämmelserna i andra och tredje styckena gäller inte, avseende annan kvartermark än som avses i 1 kap. 2 § första stycket 3, om den är avsedd att tas i anspråk enligt nyttjanderättsavtal med kommunen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2003.

---

¹ Senaste lydelse 1993:1618.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (1966:742) om hotell- och pensionatrörelse

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1966:742) om hotell- och pensionatrörelse

dels att 2, 3, 5, 6, 8, 9, 19, 20, 21 och 22 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas två nya paragrafer, 21 a § och 21 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2§¹

Hotell- eller pensionatrörelse, som är avsedd att samtidigt *mottaga* minst nio gäster eller som omfattar minst fem gästrum, får drivas endast av den som har tillstånd av *polismyndigheten i orten*. Tillstånd meddelas för hotell- eller pensionatrörelse i viss byggnad eller lägenhet.

Tillstånd skall meddelas, om det *icke finnes* anledning antaga att den som söker tillståndet skall driva rörelsen så att fara för allmän ordning och säkerhet uppkommer. Tillstånd får *ej* meddelas den som är underårig eller i konkurstillstånd eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

Hotell- eller pensionatrörelse, som är avsedd att samtidigt *ta emot* minst nio gäster eller som omfattar minst fem gästrum, får drivas endast av den som har tillstånd av *kommunen där rörelsen skall drivas*. Tillstånd meddelas för hotell- eller pensionatrörelse i viss byggnad eller lägenhet.

Tillstånd skall meddelas, om det *inte finns* anledning att anta att den som söker tillståndet skall driva rörelsen så att fara för allmän ordning och säkerhet uppkommer. Tillstånd får *inte* meddelas den som är underårig eller i konkurstillstånd eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

¹ Senaste lydelse 1988:1310.

3§¹

Drives hotell- eller pensionatrörelse för vilken tillstånd fordras enligt 2 § av bolag, förening eller annan samfällighet, skall föreståndare finnas för rörelsen. Föreståndare får utses även av tillståndshavare som är enskild person. *Polismyndigheten äger* ålägga sådan tillståndshavare att utse föreståndare, om särskilda skäl *föreligger*.

Föreståndare skall vara godkänd av *polismyndigheten*. Utsedd föreståndare skall godkännas om han *ej* är underårig eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken samt det *icke* finnes anledning antaga att han skall utöva rörelsen så att fara för allmän ordning och säkerhet uppkommer.

Godkänd föreståndare ansvarar i tillståndshavarens ställe för att rörelsen utövas enligt föreskrifterna i denna lag.

Drives hotell- eller pensionatrörelse för vilken tillstånd fordras enligt 2 § av bolag, förening eller annan samfällighet, skall föreståndare finnas för rörelsen. Föreståndare får utses även av tillståndshavare som är enskild person. *Kommunen får* ålägga sådan tillståndshavare att utse föreståndare, om särskilda skäl *föreligger*.

Föreståndare skall vara godkänd av *kommunen*. Utsedd föreståndare skall godkännas om han *inte* är underårig eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken samt det *inte* finns anledning att anta att han skall utöva rörelsen så att fara för allmän ordning och säkerhet uppkommer.

5 §²

Ansökan om tillstånd att driva hotell- eller pensionatrörelse skall vara skriftlig och åtföljas av

- a) uppgift om sökandens fullständiga nämn, firma och postadress samt, om sökanden tidigare haft annat släktnamn, detta;
- b) för sökande, som är enskild person, uppgift om födelsetid och yrke eller titel samt bevis att han *ej* är underårig eller i konkurstillstånd eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken;
- c) uppgift om fullständigt namn, födelsetid och yrke eller titel för den som utsetts till föreståndare eller ersättare samt bevis att han *inte* är underårig eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken;

¹ Senaste lydelse 1988:1310.

² Senaste lydelse 1991:1659.

- d) uppgift om belägenheten av den byggnad eller lägenhet där rörelsen avses skola drivas, det största antal gäster som skall kunna mottagas samtidigt och det största antal gästrum som rörelsen skall omfatta;
- e) om bygglov meddelats för hotellet eller pensionatet, handlingar som visar att så har skett.

Beviljas tillstånd skall Beviljas tillstånd skall skriftligt bevis utfärdas. Har skriftligt bevis utfärdas. Har bygglov inte meddelats och är bygglov inte meddelats och är det inte uppenbart att lov inte det inte uppenbart att lov inte behövs, skall beviset innehålla behövs, skall beviset innehålla en upplysning om att bygglov en upplysning om att bygglov kan fordras. Finns inte någon kan fordras. Finns inte någon godkänd ersättare eller, i fall när godkänd ersättare eller, i fall när det skall finnas föreståndare det skall finnas föreståndare enligt 3 §, godkänd föreståndare enligt 3 §, godkänd föreståndare, skall det i beviset anges att re, skall det i beviset anges att tillståndet inte får utnyttjas tillståndet inte får utnyttjas förrän ersättare eller föreståndare utsetts och godkänts. förrän ersättare eller föreståndare utsetts och godkänts.

Kopia av beviset skall sändas till den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom räddningstjänsten, inom plan- och byggnadsväsendet och inom miljö- och hälsoskyddsområdet.

Om godkännande av föreståndare eller ersättare skall skriftligt bevis utfärdas.

6 §¹

Om tillståndshavare avlider, försättes i konkurs eller får en förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken med uppdrag som omfattar rörelsen, får rörelsen fortsättas under högst ett år. Fortsättes rörelsen, skall föreståndare enligt 3 § finnas för denna.

Om godkänd föreståndare *ej* Om godkänd föreståndare redan *finnes*, skall inom två *inte* redan *finns*, skall inom två månader från dödsfallet, månader från dödsfallet, edgångssammanträdet eller edgångssammanträdet eller beslutet om förvaltare ansökan beslutet om förvaltare ansökan göras om godkännande av göras om godkännande av

¹ Senaste lydelse 1988:1310.

föreståndare. *Godkännes icke* föreståndaren, skall *polismyndigheten* lämna den som driver rörelsen tillfälle att inom viss tid ansöka om godkännande av annan föreståndare. *Godkännes ej* heller den andre föreståndaren, anses tillståndet ha upphört att gälla tre veckor efter det att beslut i ärendet vann laga kraft.

Göres ej ansökan som avses i andra stycket inom föreskriven tid, anses tillståndet för rörelsen ha upphört att gälla den dag då tiden *utgick*.

föreståndare. *Godkänns inte* föreståndaren, skall *kommunen* lämna den som driver rörelsen tillfälle att inom viss tid ansöka om godkännande av annan föreståndare. *Godkänns inte* heller den andre föreståndaren, anses tillståndet ha upphört att gälla tre veckor efter det att beslut i ärendet vann laga kraft.

Görs inte ansökan som avses i andra stycket inom föreskriven tid, anses tillståndet för rörelsen ha upphört att gälla den dag då tiden *gick ut*.

8§¹

Upphör rörelsen, skall tillståndshavaren skriftligen anmäla det hos *polismyndigheten*. Detsamma gäller om tillståndshavaren *icke* vill utnyttja tillståndet eller hinder mot att börja rörelsen uppkommer. *Polismyndigheten* skall återkalla tillståndet *och underrätta byggnadsnämnden, brandchefen och miljö- och hälsoskyddsnämnden härom*.

Upphör rörelsen, skall tillståndshavaren skriftligen anmäla det hos *kommunen*. Detsamma gäller om tillståndshavaren *inte* vill utnyttja tillståndet eller hinder mot att börja rörelsen uppkommer. *Kommunen* skall *då* återkalla tillståndet.

9§²

Polismyndigheten skall föra register över de hotell- och pensionatrörelser för vilka tillstånd meddelats. I registret *skola göras anteckningar om de beslut polismyndigheten meddelar i fråga om rörelsen*.

Kommunen skall föra register över de hotell- och pensionatrörelser för vilka tillstånd meddelats. I registret *skall de beslut kommunen meddelar i fråga om rörelsen antecknas*.

¹ Senaste lydelse 1983:303.

² Senaste lydelse 1975:599.

19 §¹

Är tillståndshavare *icke* lämplig att driva rörelsen av den anledningen att han upprepade gånger funnits skyldig till brott mot denna lag eller åsidosatt annan bestämmelse som gäller för rörelsen och trots anmaning underlåtit att vidtaga rättelse inom skälig tid eller av annan anledning, skall *polismyndigheten* återkalla tillståndet.

Är godkänd föreståndare eller ersättare *icke* lämplig att förestå rörelsen av den anledningen att han upprepade gånger funnits skyldig till brott mot denna lag eller åsidosatt annan bestämmelse som gäller för rörelsen och trots anmaning underlåtit att vidtaga rättelse inom skälig tid eller av annan anledning, skall *polismyndigheten* återkalla godkännandet eller, om särskilda skäl föreligger, återkalla tillståndet för rörelsen.

Är tillståndshavare *inte* lämplig att driva rörelsen av den anledningen att han upprepade gånger funnits skyldig till brott mot denna lag eller åsidosatt annan bestämmelse som gäller för rörelsen och trots anmaning underlåtit att vidtaga rättelse inom skälig tid eller av annan anledning, skall *kommunen* återkalla tillståndet.

Är godkänd föreståndare eller ersättare *inte* lämplig att förestå rörelsen av den anledningen att han upprepade gånger funnits skyldig till brott mot denna lag eller åsidosatt annan bestämmelse som gäller för rörelsen och trots anmaning underlåtit att vidtaga rättelse inom skälig tid eller av annan anledning, skall *kommunen* återkalla godkännandet eller, om särskilda skäl föreligger, återkalla tillståndet för rörelsen.

20 §²

Om det är nödvändigt för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet, *äger polismyndigheten* vid vite förbjuda hotell- eller pensionatrörelse, för vilken *icke fordras* tillstånd.

Om det är nödvändigt för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet, *får kommunen* vid vite förbjuda hotell- eller pensionatrörelse, för vilken tillstånd *inte fordras*.

¹ Senaste lydelse 1975:599.

² Senaste lydelse 1966:742.

21§¹

För att tillse att bestämmelserna i denna lag iakttagas äger polismyndigheten tillträde till hotell och pensionat.

Tillsynen över efterlevnaden av denna lag utövas av kommunen. För tillsynen har kommunen rätt att få tillträde till hotell och pensionat. Polismyndigheten skall lämna det biträde som behövs för tillsynen.

21a §

Kommunen får ta ut avgift för prövningen av ansökan om tillstånd enligt denna lag.

21 b §

En kommun får träffa avtal med en annan kommun om att uppgift som kommunen har enligt denna lag skall ombesörjas helt eller delvis av den andra kommunen. Kommunen får dock inte överlåta befogenheten att avgöra ärenden.

Kommunen får också efter överenskommelse med en annan kommun uppdra åt en anställd i den kommunen att besluta på kommunens vägnar i ett visst ärende eller en grupp av ärenden, dock inte i de fall som avses i 6 kap. 34 § kommunallagen (1991:900). Föreskrifterna i 6 kap. 24–27 och 35 §§ kommunallagen om jäv och anmälan av beslut till nämnd skall tillämpas på den som fattar sådana beslut.

---

¹ Senaste lydelse 1975:599.

22 §

Polismyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas hos *länsstyrelsen*. *Kommunens* beslut enligt denna lag får överklagas hos *allmän förvaltningsdomstol*.

Länsstyrelsens beslut enligt 13 § får överklagas hos *regeringen*. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Annat beslut av länsstyrelsen enligt denna lag får överklagas hos *allmän förvaltningsdomstol*. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2003.

5 Förslag till lag om ändring i delgivningslagen (1970:428)

Härigenom föreskrivs i fråga om delgivningslagen (1970:428) att 23, 25 och 29 a §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

23 §¹

Polismyndighet förordnar stämmingsmän till det antal som behövs i varje *polisdistrikt*.

Kronofogdemyndighet förordnar stämmingsmän till det antal som behövs i varje *region*.

25 §

Part, sökande eller annan sakägare är *ej* skyldig att bekosta delgivning som sker genom myndighets försorg.

Skall annan än myndighet ombesörja delgivning, får han anlita *stämningsman* eller, om delgivningen skall ske på utrikes ort, påkalla biträde därmed i *utrikesdepartementet*.

Part, sökande eller annan sakägare är *inte* skyldig att bekosta delgivning som sker genom myndighets försorg.

Skall annan än myndighet ombesörja delgivning, får han anlita *kronofogdemyndigheten* eller, om delgivningen skall ske på utrikes ort, påkalla biträde därmed i *Justitiedepartementet*.

29 a §²

En delgivningsförsändelse som lämnats till en *polismyndighet* för delgivning får öppnas av *polismyndigheten*, om det behövs för att innehållet skall kunna överbringas till en annan *polismyndighet* för delgivning med den sökte. Vad nu sagts gäller dock inte om uppdragsgivaren angett att försändelsen inte får öppnas.

En delgivningsförsändelse som lämnats till en *kronofogdemyndighet* för delgivning får öppnas av *kronofogdemyndigheten*, om det behövs för att innehållet skall kunna överbringas till en annan *kronofogdemyndighet* för delgivning med den sökte. Vad nu sagts gäller dock inte om uppdragsgivaren angett att försändelsen inte får öppnas.

¹ Senaste lydelse 1978:768.

² Senaste lydelse 1990:1410.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.

6 Förslag till lag om ändring i lagen (1976:206) om felparkeringsavgift

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1976:206) om felparkeringsavgift att 5, 8, 9, 10, 10 a, 13 och 16 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §¹

Har fordon stannats eller parkerats i strid mot föreskrifter som avses i 1 §, får parkeringsanmärkning meddelas *av en polisman eller* av en sådan parkeringsvakt som avses i lagen (1987:24) om kommunal parkeringsövervakning. En sådan anmärkning skall innehålla en uppmaning att inom en viss tid betala den fastställda avgiften.

Har fordon stannats eller parkerats i strid mot föreskrifter som avses i 1 §, får parkeringsanmärkning meddelas av en sådan parkeringsvakt som avses i lagen (1987:24) om kommunal parkeringsövervakning. En sådan anmärkning skall innehålla en uppmaning att inom en viss tid betala den fastställda avgiften.

Anmärkningen överlämnas till fordonets förare eller ägare eller fästes på fordonet.

En ny parkeringsanmärkning får meddelas för varje påbörjat kalenderdygn som överträdelsen pågår. Minst sex timmar måste dock förflyta från det att en parkeringsanmärkning meddelats till dess att en ny får meddelas. Högst fem parkeringsanmärkningar får meddelas för samma överträdelse.

Att en polisman under vissa omständigheter får låta bli att meddela en parkeringsanmärkning framgår av polislagen (1984:387). Även en parkeringsvakt får låta bli att meddela en parkeringsanmärkning, nämligen om överträdelsen med hänsyn till omständigheterna i fallet framstår som obetydlig.

En parkeringsvakt får låta bli att meddela en parkeringsanmärkning om överträdelsen med hänsyn till omständigheterna i fallet framstår som obetydlig.

¹ Senaste lydelse 1987:25.

8 §

Meddelas parkeringsanmärkning och anser fordonets förare eller ägare att så ej hade bort ske, får han ansöka om rättelse hos *polismyndigheten i det polisdistrikt* där anmärkningen meddelades. Bifalles ansökan, undanröjer *myndigheten* betalningsansvaret.

Bifalles ej ansökan om rättelse eller kan frågan icke lämpligen prövas i denna ordning, erinras den som har begärt rättelse om möjligheten att bestrida betalningsansvar på det sätt som anges i 9 §.

Mot beslut med anledning av begäran om rättelse får talan *ej* föras.

Meddelas parkeringsanmärkning och anser fordonets förare eller ägare att så ej hade bort ske, får han ansöka om rättelse hos *den kommun* där anmärkningen meddelades. Bifalles ansökan, undanröjer *kommunen* betalningsansvaret.

Mot beslut med anledning av begäran om rättelse får talan *endast* föras *enligt bestämmelserna i 10 kap. kommunallagen (1991:900)*

9 §¹

Ägare av fordon, i fråga om vilket parkeringsanmärkning har meddelats, får hos *polismyndigheten i det polisdistrikt* där parkeringsanmärkningen meddelades skriftligen anmäla att han bestrider betalningsansvar. Därvid skall han ange de omständigheter som bestridandet grundas på och den bevisning som åberopas.

Har bestridande anmälts, verkställer *polismyndigheten* den utredning som behövs. Sedan utredningen har avslutats, meddelar *polismyndigheten* beslut med anledning av bestridandet. Finner *myndigheten* att parkeringsanmärkning

Ägare av fordon, i fråga om vilket parkeringsanmärkning har meddelats, får hos *den kommun* där parkeringsanmärkningen meddelades skriftligen anmäla att han bestrider betalningsansvar. Därvid skall han ange de omständigheter som bestridandet grundas på och den bevisning som åberopas.

Har bestridande anmälts, verkställer *kommunen* den utredning som behövs. Sedan utredningen har avslutats, meddelar *kommunen* beslut med anledning av bestridandet. Finner *kommunen* att parkeringsanmärkning *inte* hade

¹ Senaste lydelse 1988:1180.

ej hade bort meddelas eller att bort meddelas eller att betalningsansvar av annan betalningsansvar av annan anledning *ej* åvilar den som anledning *inte* åvilar den som bestritt sådant ansvar, undan- bestritt sådant ansvar, undan- röjer den betalningsansvaret. röjer den betalningsansvaret.

Anmäles bestridande senare än sex månader efter det att avgiften har erlagts eller kronofogdemyndigheten vidtagit åtgärd för indrivning av avgiften, avvisas anmälan.

10 §¹

Ett beslut enligt 9 § som innebär att betalningsansvaret undanröjts får *inte* överklagas. Ett beslut enligt 9 § som innebär att betalningsansvaret undanröjts får *endast överklagas enligt bestämmelserna i 10 kap. kommunallagen (1991:900)*.

Andra beslut enligt 9 § överklagas skriftligen till den *tingsrätt* inom vars domkrets överträdelsen har ägt rum. Överklagandet skall ges in till polismyndigheten. Det skall ha kommit in dit senast tre veckor från det klaganden fick del av beslutet. *Vid överklagande gäller lagen (1996:242) om domstols- ärenden, om inte annat anges i denna lag.*

Omständigheter eller bevis som inte angetts vid polismyndigheten får i tingsrätten eller hovrätten åberopas endast om parten gör sannolikt, att han haft giltig ursäkt för sin underlåtenhet att ange omständigheten eller beviset vid polismyndigheten, eller om det av annan särskild anledning bör tillåtas att omständigheten eller beviset åberopas.

---

¹ Senaste lydelse 1996:257.

10 a §¹

Hovrätten får inte pröva ett överklagande av ett beslut av en *tingsrätt*, om inte *hovrätten* meddelat prövningstillstånd.

Prövningstillstånd behövs inte om överklagandet avser beslut som rör någon annan än en part, beslut i vilket *tingsrätten* ogillat jäv mot en domare eller beslut genom vilket en anmälan av bestridande avvisats.

Hovrättens beslut får inte överklagas av en enskild part. *Hovrätten* får dock tillåta att beslutet överklagas, om det finns särskilda skäl för en prövning om tillstånd skall ges enligt 54 kap. 10 § första stycket 1 rättegångsbalken.

Kammarrätten får inte pröva ett överklagande av ett beslut av en *länsrätt*, om inte *kammarrätten* meddelat prövningstillstånd.

Prövningstillstånd behövs inte om överklagandet avser beslut som rör någon annan än en part, beslut i vilket *länsrätten* ogillat jäv mot en domare eller beslut genom vilket en anmälan av bestridande avvisats.

Kammarrättens beslut får inte överklagas av en enskild part. *Kammarrätten* får dock tillåta att beslutet överklagas, om det finns särskilda skäl för en prövning om tillstånd skall ges enligt 36 § första stycket 1 förvaltningsprocesslagen.

13 §²

Åläggande enligt 6 § andra stycket får inte utfärdas senare än ett år efter den dag då överträdelsen skedde.

Om en felparkeringsavgift inte betalas efter ett sådant åläggande som avses i 6 § andra stycket skall Vägverket begära indrivning av avgiften. Regeringen får meddela föreskrifter om att indrivning inte behöver begäras för ett ringa belopp.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske oavsett om åläggandet har fått laga kraft.

¹ Senaste lydelse 1996:257.

² Senaste lydelse 1997:487.

16 §¹

När en parkeringsanmärkning har meddelats i en kommun som själv svarar för övervakningen enligt lagen (1987:24) om kommunal parkeringsövervakning, tillfaller felparkeringsavgiften kommunen.

Felparkeringsavgiften tillfaller den kommun där parkeringsanmärkningen utfärdats.

Vid utbetalning till en kommun av betalda felparkeringsavgifter skall statens kostnader dras av med ett belopp som fastställs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Om avgiften har höjts enligt 6 § andra stycket, skall dessutom tre fjärdedelar av det belopp som svarar mot höjningen tillfalla staten.

I andra fall än som avses i första stycket tillfaller avgiften staten.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2003.

---

¹ Senaste lydelse 1988:1180.

7 Förslag till lag om ändring i lagen (1987:24) om kommunal parkeringsövervakning

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1987:24) om kommunal parkeringsövervakning

dels att 2, 4 och 7 § § skall ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 2 § samt 3 § skall upphävas,

dels att det skall införas en ny paragraf, 6 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Om det för parkeringsövervakningen i en kommun behövs parkeringsvakter, får kommunen besluta att den själv skall svara för övervakningen.

I beslutet skall anges det område som parkeringsövervakningen skall omfatta och det minsta antal parkeringsvakter som behövs där.

Kommunen skall svara för parkeringsövervakningen inom kommunen och skall med anledning härav i beslut ange det minsta antal parkeringsvakter som behövs där.

3 §

Kommunen skall underrätta polismyndigheten i orten om beslut enligt 2 § och om ändringar i sådana beslut.

4 §

Kommunen skall samråda med polismyndigheten i orten om den allmänna inriktningen och omfattningen av parkeringsövervakningen.

Samråd skall också ske, om polismyndigheten begär det med anledning av en händelse som beräknas kräva särskilda

Kommunen skall samråda med polismyndigheten, om polismyndigheten begär det med anledning av en händelse som beräknas kräva särskilda insatser i fråga om parkeringsövervakning.

insatser i fråga om parkerings-
övervakning.

6 b §

En kommun får träffa avtal med en annan kommun om att uppgift som kommunen har enligt denna lag skall ombesörjas helt eller delvis av den andra kommunen. Kommunen får dock inte överlåta befogenheten att avgöra ärenden.

Kommunen får också efter överenskommelse med en annan kommun uppdra åt en anställd i den kommunen att besluta på kommunens vägnar i ett visst ärende eller en grupp av ärenden, dock inte i de fall som avses i 6 kap. 34 § kommunallagen (1991:900). Föreskrifterna i 6 kap. 24-27 och 35 §§ kommunallagen om jäv och anmälan av beslut till nämnd skall tillämpas på den som fattar sådana beslut.

7 §

Kommunen kan efter samråd med polismyndigheten besluta att parkeringsvakter får tas i anspråk för att biträda polismän vid fullgörande av trafikövervakningsuppgifter.

Sådana uppgifter får innebära trafikdirigering.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2003.

8 Förslag till lag om ändring i lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor

dels att 13, 16, 27 och 28 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 20 a § av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §¹

Frågor om tillstånd beträffande brandfarliga varor som rör annan än Försvarmakten, Försvarets materielverk eller Fortifikationsverket prövas av den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom plan- och byggnadsväsendet. Frågor om tillstånd i övrigt enligt denna lag prövas, enligt vad regeringen närmare föreskriver, av Statens räddningsverk eller *polismyndigheten*.

Frågor om tillstånd beträffande brandfarliga varor som rör annan än Försvarmakten, Försvarets materielverk eller Fortifikationsverket prövas av den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom plan- och byggnadsväsendet. Frågor om tillstånd i övrigt enligt denna lag prövas, enligt vad regeringen närmare föreskriver, av Statens räddningsverk eller *av sådan nämnd som avses i första stycket*.

16 §²

Statens räddningsverk utövar den centrala tillsynen över efterlevnaden av denna lag samt de föreskrifter och villkor som meddelats med stöd av lagen.

På det lokala planet utövas tillsynen, om inte regeringen föreskriver något annat, *i fråga om brandfarliga varor* av den eller de kommunala nämnder som svarar för räddningstjänsten *och i fråga om explosiva*

På det lokala planet utövas tillsynen, om inte regeringen föreskriver något annat, av den eller de kommunala nämnder som svarar för räddningstjänsten.

¹ Senaste lydelse 2001:505.

² Senaste lydelse 2001:505.

varor av polismyndigheten.

20 a §

En kommun får träffa avtal med en annan kommun om att uppgift som kommunen har enligt denna lag skall ombesörjas helt eller delvis av den andra kommunen. Kommunen får dock inte överlåta befogenheten att avgöra ärenden.

Kommunen får också efter överenskommelse med en annan kommun uppdra åt en anställd i den kommunen att besluta på kommunens vägnar i ett visst ärende eller en grupp av ärenden, dock inte i de fall som avses i 6 kap. 34 § kommunallagen (1991:900). Föreskrifterna i 6 kap. 24-27 och 35 §§ kommunallagen om jäv och anmälan av beslut till nämnd skall tillämpas på den som fattar sådana beslut.

27 §¹

Ett beslut i tillståndsärenden av en sådan nämnd som avses i 13 § får överklagas hos länsstyrelsen. Länsstyrelsens beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövnings-tillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten. Statens räddningsverk får överklaga nämndens beslut om tillstånd.

Ett beslut i tillståndsärenden *avseende brandfarliga varor* av en sådan nämnd som avses i 13 § får överklagas hos länsstyrelsen. Länsstyrelsens beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten. Statens räddningsverk får överklaga nämndens beslut om tillstånd.

Polismyndighetens beslut i

Ett beslut i tillståndsärenden

¹ Senaste lydelse 2001:505.

tillståndsärenden får överklagas hos Räddningsverket. Räddningsverkets beslut får *inte* överklagas.

avseende explosiva varor av en sådan nämnd som avses i 13 § får överklagas hos Räddningsverket. Räddningsverkets beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Räddningsverkets beslut i tillståndsärenden, som Räddningsverket har prövat som första instans, får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

28 §¹

Beslut av en *polismyndighet och av en sådan nämnd som avses i 16 § i tillsynsärenden* får överklagas hos Statens räddningsverk. Räddningsverkets beslut får *inte* överklagas.

Beslut av en sådan nämnd som avses i 16 § i tillsynsärende får överklagas hos Statens räddningsverk. Räddningsverkets beslut får *överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.*

Räddningsverkets beslut i tillsynsärenden och i övriga ärenden som Räddningsverket prövar som första instans får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Beslut om föreskrifter som avses i 8 kap. regeringsformen och som har meddelats med stöd av bemyndigande enligt denna lag får inte överklagas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2003.

¹ Senaste lydelse 2001:505.

9 Förslag till lag om ändring i lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall att 45 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

45 §¹

Polismyndigheten skall lämna biträde för att

1. på begäran av socialnämnden eller rätten föra en missbrukare till en beslutad läkarundersökning,
2. på begäran av socialnämnden föra den som skall beredas vård eller som är omedelbart omhändertagen enligt denna lag till ett LVM-hem eller sjukhus,
3. på begäran av verksamhetschefen i fall som avses i 24 § tredje stycket föra den som skall beredas vård eller som är omedelbart omhändertagen enligt denna lag till ett LVM-hem, samt
4. på begäran av den som förestår vården vid ett LVM-hem efterforska, hämta eller förflytta någon som skall tas in i hemmet eller som vårdas där med stöd av denna lag.

En begäran enligt första stycket får inte göras förrän försök gjorts för att genomföra åtgärden utan biträde av polismyndigheten. Ett sådant försök behöver dock inte göras om det av omständigheterna framgår att ett sådant försök kan antas vara utsiktslöst.

När en begäran om biträde av polismyndigheten görs skall den åtföljas av en redogörelse av vilka försök som gjorts för att genomföra åtgärden. Om ett genomförande av åtgärden utan biträde av polismyndigheten bedömts vara utsiktslöst skall de omständigheter som ligger till grund för bedömningen redo-

---

¹ Senaste lydelse 1996:797.

visas.

*När en polismyndighet lämnar
biträde enligt första stycket skall
personal från den som begär
biträde eller från socialtjänsten
medverka.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2003.

10 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga att 43 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

43 §

Polismyndigheten skall lämna biträde för att på begäran av

1. socialnämnden eller nämndens ordförande eller rätten bereda en läkare, som avses i 32 §, tillträde till den unges hem eller för att föra den unge till läkarundersökningen,

2. socialnämnden eller någon ledamot eller tjänsteman som nämnden har förordnat genomföra beslut om vård eller omhändertagande med stöd av denna lag, och

3. den som förestår vården vid ett hem för särskilt noggrann tillsyn efterforska och återhämta den som vårdas där på någon grund som anges i 3 §, om den unge har avvikit från hemmet, eller för att ombesörja någon annan förflyttning av honom.

En begäran enligt första stycket får inte göras förrän försök gjorts för att genomföra åtgärden utan biträde av polismyndigheten. Ett sådant försök behöver dock inte göras om det av omständigheterna framgår att ett sådant försök kan antas vara utsiktslöst.

När en begäran om biträde av polismyndigheten görs skall den åtföljas av en redogörelse av vilka försök som gjorts för att genomföra åtgärden. Om ett genomförande av åtgärden utan biträde av polismyndigheten bedömts vara utsiktslöst skall de omständigheter som ligger till grund för bedömningen redovisas.

När en polismyndighet lämnar

*biträde enligt första stycket skall
personal från den som begär
biträde eller från socialtjänsten
medverka.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2003.

11 Förslag till lag om ändring i minerallagen (1991:45)

Härigenom föreskrivs i fråga om minerallagen (1991:45) att det i lagen skall införas en ny paragraf, 13 kap. 7 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 kap.

7a §

Om uppenbar fara för människor, djur eller egendom föreligger får, på statens bekostnad, stängsel eller annat sådant skydd anordnas och bevaras kring övergivet gruvhål i de fall då gruvhålet inte är kringgärdat med nödvändigt stängsel och då stängselskyldighet inte gäller enligt denna lag.

Det åligger bergmästaren att ombesörja att sådant stängsel eller annan sådan skyddsanordning som anges i första stycket utförs.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2003.

12 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård att 47 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

47 §

Om det finns skäligen anledning att anta att någon lider av en allvarlig psykisk störning och är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv eller i övrigt behöver omedelbar hjälp, får polismyndigheten tillfälligt omhänderta honom i väntan på att hälso- och sjukvårdspersonal kan ge honom sådan hjälp. Den omhändertagne får föras till en sjukvårdsenhet som kan ge stöd och behandling.

Polismyndighet skall lämna biträde på begäran av

1. en läkare som avses i 4 § andra stycket sista meningen för att han skall kunna genomföra en undersökning för vårdintyg,
2. en läkare som avses i 4 § andra stycket sista meningen eller av chefsöverläkaren för att föra patienten till en sjukvårdsinrättning sedan vårdintyg har utfärdats,
3. chefsöverläkaren för att återföra en patient som har lämnat vårdinrättningen utan tillstånd, eller
4. chefsöverläkaren för att återföra en patient till vårdinrättningen, om denne inte har återvänt dit sedan tiden för ett tillstånd att vistas utanför inrättningens område har gått ut eller tillståndet har återkallats.

En begäran enligt andra stycket får inte göras förrän försök gjorts för att genomföra åtgärden utan biträde av polismyndigheten. Ett sådant försök behöver dock inte göras om det av omständigheterna framgår att ett sådant försök kan antas vara utsiktslöst.

När en begäran om biträde av polismyndigheten görs skall den åtföljas av en redogörelse av vilka försök som gjorts för att

genomföra åtgärden. Om ett genomförande av åtgärden utan biträde av polismyndigheten bedömts vara utsiktslöst skall de omständigheter som ligger till grund för bedömningen redovisas.

När en polismyndighet lämnar biträde enligt andra stycket skall personal från den som begär biträde eller från socialtjänsten medverka.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2003.

13 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård att 27 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

27 §

I fråga om polismyndighets skyldighet att lämna biträde gäller i tillämpliga delar 47 § andra stycket lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård. Sådant biträde skall lämnas även när en patient i fall som avses i 7 § första stycket inte inställer sig när vården skall påbörjas.

I fråga om polismyndighets skyldighet att lämna biträde gäller i tillämpliga delar 47 § andra ~~femte~~ stycket lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård. Sådant biträde skall lämnas även när en patient i fall som avses i 7 § första stycket inte inställer sig när vården skall påbörjas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2003.

14 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar att 2 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Under indrivningen gäller bestämmelserna i 7 kap. 14 § utsökningsbalken om företrädesrätt vid utmätning av lön för böter och viten samt för fordringar som påförts enligt bestämmelserna i

1. lagen (1972:435) om överlastavgift,			
2. bilskrotningslagen (1975:343),			
3. lagen (1976:206) om felparkeringsavgift,			
4. lagen (1976:339) om saluvagnsskatt,	om	3. lagen (1976:339) om saluvagnsskatt,	om
5. fordonsskattelagen (1988:327),		4. fordonsskattelagen (1988:327),	
6. lagen (1991:591) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta artister m.fl.,	om	5. lagen (1991:591) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta artister m.fl.,	om
7. lagen (1994:419) om brottsofferfond,	om	6. lagen (1994:419) om brottsofferfond,	om
8. skattebetalningslagen (1997:483), eller		7. skattebetalningslagen (1997:483), eller	
9. lagen (1997:1137) om vägavgift för vissa tunga fordon.	om	8. lagen (1997:1137) om vägavgift för vissa tunga fordon.	om

-----
Denna lag träder i kraft den 1 juli 2003.

¹ Senaste lydelse 2002:417 som träder i kraft den 1 januari 2003.

15 Förslag till lag om ändring i ordningslagen (1993:1617)

Härigenom föreskrivs i fråga om ordningslagen (1993:1617)

dels att 3 kap. 1, 2, 6, 7, 14–16, 18–23, 25, 26 och 28 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas två nya paragrafer, 17 a § och 17 b § av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

1 §

En offentlig plats inom detaljplanlagt område får inte utan tillstånd av *polismyndigheten* användas på ett sätt som inte stämmer överens med det ändamål som platsen har upplåtits för eller som inte är allmänt vedertaget. Tillstånd behövs dock inte om platsen tas i anspråk endast tillfälligt och i obetydlig omfattning och utan att inkräkta på någon annans tillstånd.

I fråga om allmänna vägar gäller kravet på *polismyndighetens* tillstånd endast sådana åtgärder som inte är reglerade i väglagen.

En offentlig plats inom detaljplanlagt område får inte utan tillstånd av *kommunen* användas på ett sätt som inte stämmer överens med det ändamål som platsen har upplåtits för eller som inte är allmänt vedertaget. Tillstånd behövs dock inte om platsen tas i anspråk endast tillfälligt och i obetydlig omfattning och utan att inkräkta på någon annans tillstånd.

I fråga om allmänna vägar gäller kravet på *kommunens* tillstånd endast sådana åtgärder som inte är reglerade i väglagen.

2 §

Polismyndigheten skall *inhämta yttrande från kommunen* innan tillstånd ges för att ta i anspråk en offentlig plats. Om *kommunen* avstyrker ansökan får tillstånd inte meddelas. Om *kommunen* för tillstyrkan uppställer villkor enligt 15 § får tillstånd meddelas endast om det förenas med dessa villkor.

Kommunen skall *bereda polismyndigheten tillfälle att yttra sig* innan tillstånd ges för att ta i anspråk en offentlig plats. Om *polismyndigheten* avstyrker ansökan får tillstånd inte meddelas. Om *polismyndigheten* för tillstyrkan uppställer villkor enligt 14 § får tillstånd meddelas endast om det förenas med dessa villkor.

Kommunen skall inte höras i tillståndsärendet om detta avser

1. *mark som förvaltas av någon annan än kommunen eller*
2. *annan kvartersmark än som avses i 1 kap 2 § första stycket 3 om den är avsedd att tas i anspråk enligt nyttjanderättsavtal med kommunen.*

6 §

Sprängning och skjutning med eldvapen får inte utan tillstånd av *polismyndigheten* äga rum inom område som omfattas av detaljplan.

Sprängning får inte utan tillstånd av *kommunen* äga rum inom område som omfattas av detaljplan.

Den som är under 18 år får inte utan tillstånd av polismyndigheten inom område som omfattas av detaljplan utomhus använda luft- eller fjädervapen med vilka kulor, hagel eller andra projektiler kan skjutas ut. Detsamma gäller utanför sådant område, om inte vapnet används under uppsikt av någon som har fyllt 20 år.

Skjutbanor som inte hör till försvarsmakten får användas endast efter tillstånd av *kommunen*.

Skjutbanor som inte hör till försvarsmakten får användas endast efter tillstånd av

Pyrotekniska varor får inte användas utan tillstånd av kommunen, om användningen med hänsyn till tidpunkten, platsens belägenhet och övriga omständigheter innebär risk för skada på eller någon beaktansvärd olägenhet för person eller egendom.

Kommunen skall bereda polismyndigheten tillfälle att yttra

polismyndigheten. Regeringen sig innan tillstånd ges. Om eller den myndighet som polismyndigheten för tillstyrkan regeringen bestämmer får uppställer villkor enligt 14 § får meddela föreskrifter om tillstånd meddelas endast om det utförande och besiktning av förenas med dessa villkor. skjutbana.

7§

Pyrotekniska varor får inte användas utan tillstånd av polismyndigheten, om användningen med hänsyn till tidpunkten, platsens belägenhet och övriga omständigheter innebär risk för skada på eller någon beaktansvärd olägenhet för person eller egendom.

Skjutning med eldvapen får inte utan tillstånd av polismyndigheten äga rum inom område som omfattas av detaljplan.

Den som är under 18 år får inte utan tillstånd av polismyndigheten inom område som omfattas av detaljplan utomhus använda luft- eller fjädervapen med vilka kulor, hagel eller andra projektiler kan skjutas ut. Detsamma gäller utanför sådant område, om inte vapnet används under uppsikt av någon som har fyllt 20 år.

14§

Vid prövning av en ansökan om tillstånd som avses i detta kapitel eller i en lokal föreskrift skall polismyndigheten beakta vad som krävs av hänsyn till trafiken samt till allmän ordning och säkerhet. Om ansökan avser tillstånd att ta i anspråk en offentlig plats för visst ändamål, skall särskild hänsyn tas till gångtrafikens intresse.

Vid prövning av en ansökan om tillstånd som avses i detta kapitel eller i en lokal föreskrift skall polismyndigheten beakta vad som krävs av hänsyn till trafiken samt till allmän ordning och säkerhet. *Sådana förhållanden skall även beaktas när polismyndigheten yttrar sig enligt 2 eller 6 §§.* Om yttrandet avser ansökan om tillstånd att ta i anspråk en offentlig plats för visst ändamål, skall särskild hänsyn tas till gångtrafikens intresse.

Ett beslut av polismyndig-

Polismyndigheten får i

heten om tillstånd får förenas med de villkor som behövs av hänsyn till trafiken samt till allmän ordning och säkerhet. Villkoren får inte lägga onödigt tvång på allmänheten eller annars göra obefogade inskränkningar i den enskildes frihet.

beslutet eller i yttrandet ange de villkor som behövs av hänsyn till trafiken samt till allmän ordning och säkerhet. Villkoren får inte lägga onödigt tvång på allmänheten eller annars göra obefogade inskränkningar i den enskildes frihet.

15§

När kommunen yttrar sig enligt 2 § får den ange villkor som behövs för att tillgodose de intressen som kommunen har att bevaka i fråga om skötsel av den offentliga platsen, markanvändning, stadsbild, miljö och trafik. I fråga om ersättning för användningen av en offentlig plats gäller särskilda bestämmelser.

Ett beslut av kommunen om tillstånd enligt 1 § får förenas med de villkor som behövs för att tillgodose de intressen som kommunen har att bevaka i fråga om skötsel av den offentliga platsen, markanvändning, stadsbild, miljö och trafik. I fråga om ersättning för användningen av en offentlig plats gäller särskilda bestämmelser.

16§

Beslut enligt 14 § gäller för viss tid eller tills vidare. Beslutet skall innehålla de villkor som polismyndigheten har meddelat enligt 14 § andra stycket och de villkor som kommunen har ställt upp med stöd av 15 §. Beslut i fråga om mark som inte står under kommunens förvaltning skall också innehålla en erinran om att medgivande av markägare eller nyttjanderätts-havare kan behövas.

Beslut om tillstånd som avses i detta kapitel eller i en lokal föreskrift gäller för viss tid eller tills vidare. Beslutet skall innehålla de villkor som kommunen har meddelat enligt 15 § och de villkor som polismyndigheten har ställt upp med stöd av 14 § andra stycket. Beslut i fråga om mark som inte står under kommunens förvaltning skall också innehålla en erinran om att medgivande av markägare eller nyttjanderätts-havare kan behövas.

Om kommunen har yttrat sig enligt 2 § skall beslutet innehålla erinran om möjligheten att

Om polismyndigheten yttrat sig enligt 2 eller 6 §§ skall beslutet innehålla erinran om

överklaga *kommunens* beslut *möjligheten att överklaga enligt 10 kap. kommunallagen (1991:900).* *polismyndighetens* beslut *till länsrätten.*

17 a §

En kommun får träffa avtal med en annan kommun om att uppgift som kommunen har enligt denna lag skall ombesörjas helt eller delvis av den andra kommunen. Kommunen får dock inte överlåta befogenheten att avgöra ärenden.

Kommunen får också efter överenskommelse med en annan kommun uppdra åt en anställd i den kommunen att besluta på kommunens vägnar i ett visst ärende eller en grupp av ärenden, dock inte i de fall som avses i 6 kap. 34 § kommunallagen (1991:900). Föreskrifterna i 6 kap. 24–27 och 35 §§ kommunallagen om jäv och anmälan av beslut till nämnd skall tillämpas på den som fattar sådana beslut

17 b §

Kommunen får ta ut avgift för prövningen av ansökan om tillstånd enligt detta kapitel eller enligt föreskrift som meddelats med stöd av bestämmelser i detta kapitel.

18§

Polismyndigheten får återkalla ett tillstånd *Tillståndsmyndigheten* får återkalla ett tillstånd

1. om villkor som enligt 14 § andra stycket eller 15 § gäller för tillståndet har åsidosatts i inte ringa mån och tillståndshavaren inte vidtas rättelse genast efter tillsägelse eller inte kan anträffas efter rimlig efterforskning,

2. om tillstånd har meddelats enligt 1 § och det är av särskild vikt för kommunen att det återkallas,

3. om tillståndet gäller tills vidare och återkallelse är påkallad av hänsyn till trafiken eller till allmän ordning och säkerhet,

4. om tillståndet gäller för bestämd tid och det är av väsentlig betydelse för trafiken eller för allmän ordning och säkerhet att det återkallas, eller

5. om tillstånd har meddelats enligt 1 § och tillståndshavaren åsidosatt sin skyldighet att betala avgift enligt lagen (1957:259) om rätt för kommun att ta ut avgift för vissa upplätelser av offentlig plats, m.m. och han inte betalar genast efter uppmaning.

Ett tillstånd enligt 1 § skall återkallas, om *kommunens* beslut om yttrande upphävts efter överklagande. Ett tillstånd enligt 1 § skall återkallas, om *polismyndighetens* beslut om yttrande upphävts efter överklagande.

19§

Om någon inte vidtar en åtgärd som åligger honom enligt detta kapitel, lokala föreskrifter eller beslut eller villkor som har meddelats med stöd av 5 §, 14 § andra stycket eller 15 §, får *polismyndigheten* förelägga honom att inom viss tid vidta åtgärden. Detta gäller endast om han inte vidtar rättelse genast efter tillsägelse eller inte kan anträffas efter rimlig efterforskning.

Om någon inte vidtar en åtgärd som åligger honom enligt detta kapitel, lokala föreskrifter eller beslut eller villkor som har meddelats med stöd av 5 §, 14 § andra stycket eller 15 §, får *tillståndsmyndigheten* förelägga honom att inom viss tid vidta åtgärden. Detta gäller endast om han inte vidtar rättelse genast efter tillsägelse eller inte kan anträffas efter rimlig efterforskning.

Även om det inte följer av första stycket får föreläggande, utan föregående tillsägelse, avse skyldighet att ta bort upplag, försäljningsstånd, ställningar, skyltar, containrar och andra anordningar som har placerats på en offentlig plats utan nödvändigt

tillstånd enligt 1 § eller i strid med villkor som gäller för tillståndet. Detsamma gäller i fråga om anordningar som inte har tagits bort efter utgången av giltighetstiden för tillståndet.

Ett föreläggande enligt andra stycket får, om det avser en container eller något annat skrymmande föremål som ställts upp på offentlig plats, riktas också mot föremålets ägare eller den som är i ägarens ställe, även om föremålet ställts upp för någon annans räkning. Det sagda gäller inte om det är uppenbart att någon annan än föremålets ägare eller den som är i hans ställe har bestämt platsen för uppställningen.

20§

I föreläggande får vite sättas ut eller, som påföljd för underlåtenhet att följa föreläggandet, anges att rättelse kan komma att ske på den försumliges bekostnad genom *polismyndighetens* försorg.

I föreläggande får vite sättas ut eller, som påföljd för underlåtenhet att följa föreläggandet, anges att rättelse kan komma att ske på den försumliges bekostnad genom *tillståndsmyndighetens* försorg.

21§

Polismyndigheten får vidta en åtgärd som avses i 19 § på den försumliges bekostnad,

Tillståndsmyndigheten får vidta en åtgärd som avses i 19 § på den försumliges bekostnad,

1. om den försumlige inte följer ett föreläggande i vilket sådan påföljd har satts ut,
2. om han inte kan anträffas med ett föreläggande efter rimlig efterforskning, eller
3. om det av hänsyn till trafiken eller till allmän ordning och säkerhet är nödvändigt att åtgärden vidtas omedelbart.

22 §

Till böter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 1, 3, 4 eller 6 § eller mot villkor enligt 14 § andra stycket eller 15 § eller mot förbud enligt 17 § första stycket.

Till böter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 1, 3, 4, 6 § första eller andra stycket eller 7 § eller mot villkor enligt 14 § andra stycket eller 15 § eller mot förbud enligt 17 § första stycket.

Till penningböter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 7 § eller mot föreskrifter enligt någon av 8–11 §§.

23 §

Om ett barn som inte har fyllt 15 år begär en sådan handling som är otillåten enligt 6 § första eller *andra* stycket, skall den som har vårdnaden om barnet straffas enligt 22 § första stycket.

Om ett barn som inte har fyllt 15 år begär en sådan handling som är otillåten enligt 7 §, skall den som har vårdnaden om barnet straffas enligt 22 § andra stycket.

Vad som sägs i första och andra styckena gäller inte, om vårdnadshavaren gjort vad som ankommer på honom för att förhindra handlingen.

Om ett barn som inte har fyllt 15 år begär en sådan handling som är otillåten enligt 6 § första stycket eller 7 §, skall den som har vårdnaden om barnet straffas enligt 22 § första stycket.

Om ett barn som inte har fyllt 15 år begär en sådan handling som är otillåten enligt 6 § tredje stycket, skall den som har vårdnaden om barnet straffas enligt 22 § andra stycket.

25 §¹

Har en offentlig plats tagits i anspråk för varor eller någon annan egendom i strid med bestämmelserna i 1 §, får egendomen förklaras förverkad, om det behövs för att förebygga fortsatt överträdelse och förverkandet inte är oskäligt.

Vapen som har använts i strid med 6 § första eller *andra* stycket och ammunition som är avsedd för vapnet, får förklaras förverkade efter vad som kan anses skäligt.

Angående beslag av egendom som kan antas vara förverkad enligt första eller andra stycket, gäller bestämmelserna om beslag i rättegångsbalken.

I fråga om beslag och förverkande av spritdrycker, vin eller starköl hos den som förtär sådana drycker i strid med lokala föreskrifter finns bestämmelser i lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m.

Vapen som har använts i strid med 7 § och ammunition som är avsedd för vapnet, får förklaras förverkade efter vad som kan anses skäligt.

---

¹ Senaste lydelse 1994:1427.

26§

Polismyndighetens beslut enligt detta kapitel eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av detta kapitel får överklagas hos länsrätten. *Dock får polismyndighetens beslut att avslå en ansökan om att få ta i anspråk offentlig plats inte överklagas, om beslutet föranleds av ett avstyrkande från kommunen enligt 2 § första stycket.*

Polismyndighetens beslut enligt detta kapitel eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av detta kapitel får överklagas hos länsrätten.

Kommunens beslut i fall som avses i 6 § får överklagas hos länsrätt.

I fråga om överklagande av kommunens beslut i fall som avses i 1 kap. 2 § eller i 2 § eller någon av 8–10 §§ i detta kapitel gäller bestämmelserna i 10 kap. kommunallagen (1991:900).

28 §

Polismyndighetens beslut enligt detta kapitel eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av detta kapitel samt länsstyrelsens beslut enligt 11 § eller 13 § andra stycket gäller omedelbart, om inte annat beslutats.

Tillståndsmyndighetens beslut enligt detta kapitel eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av detta kapitel samt länsstyrelsens beslut enligt 11 § eller 13 § andra stycket gäller omedelbart, om inte annat beslutats.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2003.

16 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:558) om vägtrafikregister

Härigenom föreskrivs i fråga om lag (2001:558) om vägtrafikregister att 6 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §

I vägtrafikregistret förs det in uppgifter som avser

1. motordrivna fordon och släpfordon samt ägare till dessa,
2. a) behörighet enligt körkortslagen (1998:488) att föra fordon,
b) förarutbildning och förarprov,
c) det som i övrigt behövs för tillämpningen av körkortslagen och av föreskrifter som meddelats i anslutning till lagen,
3. a) behörighet att föra fordon i yrkesmässig trafik och rätten att bedriva yrkesmässig trafik och biluthyrning,
b) det som i övrigt behövs för tillämpningen av yrkestrafiklagen (1998:490) och lagen (1998:492) om biluthyrning samt av föreskrifter som meddelats i anslutning till lagarna och för tillämpningen av bestämmelser om tillstånd till internationella person- eller godstransporter, samt
4. innehav av särskilda behörighetshandlingar som krävs för att föra ett visst slag av motordrivet fordon eller luftfartyg i andra fall än som avses i 2 a) och 3 a) eller för att utöva viss tjänst eller genomgå viss utbildning.

I registret förs det dessutom in uppgifter som behövs för kontroll av att felparkeringsavgifter enligt lagen (1976:206) om felparkeringsavgift betalas och att influtna medel redovisas.

Personuppgifter får endast föras in för de ändamål som anges i 5 §.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2003.

Utredningens uppdrag och arbete

Utredningens uppdrag

Polisverksamhetsutredningen har två huvudfrågor att behandla. Den ena gäller renodling av polisverksamheten. Utredningen har i den delen i uppdrag att lämna förslag till förändringar i polisens arbetsuppgifter som innebär att polisen i ökad utsträckning kan koncentrera sig på sin centrala funktion, dvs. att minska brottsligheten och öka tryggheten. Den andra frågan avser möjligheten att komplettera polisens resurser och insatser i glest befolkade områden i landet.

Den 21 februari 2002 fick utredningen tilläggsdirektiv. Utredningen fick därmed i uppdrag att utreda frågan om att föra över huvudansvaret för förvaring av personer som omhändertagits med stöd av lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m.m. från polisen till annan huvudman (dir. 2002:23). Den 13 juni 2002 förlängdes utredningstiden till den 1 december 2002 beträffande denna del och den del av utredningens uppdrag som avsåg polisens arbetsuppgifter med anknytning till djur.

Den 9 november 2001 presenterades ett första delbetänkande. Avsikten med det betänkandet var att föra en diskussion om vilka uppgifter som skulle kunna föras från polisen antingen till annan huvudman eller helt upphöra. I föreliggande delbetänkande behandlas de remissvar som inkommit.

Utredningens andra del handlar om glesbygdsfrågorna. Utredningen har koncentrerat sitt arbete på att föreslå en kompletterande resurs till polis i glesbygd. Utredningen har även haft i uppdrag att komma med förslag som underlättar rekryteringen av poliser till glest befolkade områden. Samtidigt har inrättandet av två nya polishögskolor givit nya förbättrade förutsättningar för rekryteringen. Situationen är alltså inte densamma som när utredningen startade. Många av de insatser som skulle behöva göras

handlar även om mer av regionalpolitiska helhetsgrepp. Det är inte möjligt att isolera problemen med att rekrytera poliser till glesbefolkade områden från det mer övergripande problemet med befolkningsutvecklingen och arbetstillfällena i glesbygd. Dock kan påpekas att även här har positiva förändringar börjat ske. Av detta skäl föreslår utredningen inga mer långtgående förslag.

Direktiverna återges i sin helhet i *bilaga 1* och *2* till betänkandet.

Utredningens arbete

Utredningen lämnade den 9 november 2001 ett första delbetänkande. Det betänkandet har remissbehandlats och remissvaren har legat till grund för utredningens fortsatta arbete. Detta är ett andra delbetänkande. Ett slutbetänkande lämnas i december 2002.

Avsikten med betänkandet är att presentera preciserade förslag på hur polisens arbete kan renodlas samt på vilket sätt polisens resurser i glesbygden kan kompletteras. Arbetet med detta delbetänkande har utförts under perioden november 2001–juli 2002. Statistiska centralbyrån har på utredningens uppdrag gjort en beskrivning av de ekonomiska konsekvenserna av utredningens förslag. Inför det tidigare delbetänkandet hade utredningen kontakt med andra närliggande redan presenterade utredningar: Medborgarkontorsutredningen (SOU 1995:61) samt den s.k. ROPA-utredningen (Polismyndigheten i Stockholms län 1999).

Vissa av de frågor som behandlades i utredningens förra betänkande tas inte upp i föreliggande betänkande. Skälet är att utredningen endast förde en allmän diskussion i dessa frågor. Utredningen hade inte för avsikt återkomma med preciserade förslag i dessa delar. Exempel på sådana frågor är vapentillstånd, hastighetsöverträdelser och tillstånd till larminstallationsverksamhet. Då det gäller hastighetsövervakning anser utredningen att detta bör utredas i särskild ordning. Även av remissinstanserna har ytterligare förslag till renodling lämnats. Utredningen har av tidsskäl inte haft möjlighet att närmare gå in på dessa.

Utredaren har tillsammans med sekretariatet haft omfattande kontakter med företrädare för såväl polismyndigheter som andra myndigheter och verksamheter. De polismyndigheter som besökts är polismyndigheterna i Skåne län, Västra Götaland, Stockholm län, Uppsala län, Västerbottens län, Norrbottens län, Värmlands län, Jämtlands län, Kalmar län och Västernorrlands län. Dessutom har

utredningen haft kontakt med landshövdingarna, länspolismästarna samt med olika personer vid Rikspolisstyrelsen.

Utredningen har, för att ta del av internationella erfarenheter, besökt företrädare för polisväsendet i Norge, Finland, Holland, Kanada och England.

Utredningen har även vid flera tillfällen samrått med företrädare för de fackliga organisationerna Polisförbundet och ST-polisväsende. Vidare har utredningen haft kontakt med Svenska Kommunförbundet, Bergsstaten, Glesbygdsverket, Securitas, Falck Security AB, Småkommunernas förening, Småföretagarföreningen vid Siljan, Svenska stöldskyddsföreningen, Sveriges försäkringsförbund, Svenska Parkeringsföreningen samt S-reg.

Samråd har även skett med Beredningen för rättsväsendets utveckling (dir. 2000:90).

Det skall noteras att, i den mån utredningens förslag medför ändringar i förordningar, lämnas inga förslag till ändringar.

I den mån det i texten hänvisas till delbetänkandet avses utredningens tidigare överlämnade betänkande Mot ökad koncentration – förändring av polisens verksamhet (SOU 2001:87).

Det är slutligen att notera att vi av redaktionella skäl i betänkandet jämställer kommun med myndighet.

I RENODLING AV POLISENS ARBETSUPPGIFTER

1 Allmänna utgångspunkter

Inledning

Utredningen överlämnade i november 2001 ett delbetänkande, Mot ökad koncentration – förändring av polisens verksamhet (SOU 2001:87). I detta delbetänkande redovisades en kartläggning över vissa uppgifter som i dag utförs av polisen där det finns anledning att fundera över om arbetsuppgifterna skall ankomma på polisen. Dessutom fördes diskussioner om en överflyttning av vissa arbetsuppgifter från polisen till andra aktörer i samhället och i något fall fördes fram argument rörande om det över huvud taget var arbetsuppgifter som kunde anses vara ett offentligt åtagande.

Delbetänkandet har remissbehandlats och utredningen har, bl.a. med utgångspunkt i remissvaren, bedrivit ett fortsatt utredningsarbete och gjort en analys av förslagen. Närmast följer en redogörelse över de allmänna utgångspunkter och grundläggande principer som utredningen menar är avgörande för bedömningen om en uppgift bör ankomma på polisen. Därefter redovisas vart och ett av de arbetsområden som utredningen analyserat.

Länsstyrelsen tidigare länets högsta polisorgan

Utredningen har under arbetets gång ställts inför frågan varför vissa arbetsuppgifter kommit att ligga inom polismyndighetens ansvarsområde. I detta sammanhang är det värt att notera att länsstyrelsen tidigare var länets högsta polisorgan. Denna ordning upphörde den 1 januari 1999 i och med att 6 § polislagen (1984:387) upphörde att gälla enligt lag (1998:1555) om ändring i

polislagen. De skäl som anfördes för förändringen var följande (prop. 1998/99:1, utgiftsområde 4).

”Länsstyrelserna har haft ansvar för polisen under lång tid. Det var naturligt före polisens förstatligande år 1965 att staten hade samordnande funktioner i förhållande till den lokala polisen och att dessa hanterades på regional nivå. När polisen förstatligades organiserades den lokala polisen i 119 polismyndigheter, var och en verksam inom ett polisdistrikt. I ett sådant system var det också naturligt och nödvändigt att det på regional nivå fanns ett statligt organ med samordnande uppgifter och att dessa uppgifter ålåg länsstyrelserna.

Polisväsendet har under senare tid genomgått en omfattande strukturförändring. Sedan den 1 juni 1998 sammanfaller polisdistriktet med länen och det finns således endast 21 polisdistrikt i landet. Styrningen av polisen har emellertid inte förändrats i takt med denna utveckling.

När det nu finns endast en polismyndighet i varje län blir konsekvensen, som Polisledningskommittén belyst, att det finns två styrelser, länsstyrelsens styrelse och polisstyrelsen, inom samma område. De bestämmer båda över samma statliga myndighet. Ansvarsfördelningen mellan länsstyrelsens styrelse och polisstyrelsen är både oklar och varierar mellan länen. Bristen på enhetlighet leder till osäkerhet i fråga om vilka roller de förtroendevalda och myndigheternas befattningshavare har. Oklarheterna medför en risk för att de förtroendevaldas inflytande blir svagare än vad som varit avsikten med det senaste årtiondets reformer. Det förhållandet att två styrelser delar på eller konkurrerar om ansvaret för samma myndighet är emellertid inte bara principiellt tveksamt utan medför också risker för att resurserna utnyttjas dåligt. När det tidigare fanns många polisdistrikt i länen var det motiverat att länsstyrelsen var länets högsta polisorgan. Nu är läget alltså ett annat. Med endast en myndighet i varje län svarar den myndigheten självfallet för sig egen samordning och behöver inte mer än en styrelse. Det nuvarande systemet bör avskaffas och polismyndigheten bör ledas av endast en styrelse.”

Detta förhållande utgör bakgrunden till den rådande ordningen när det gäller vissa arbetsuppgifter.

Gränsdragning mellan statliga och kommunala åligganden

De grundläggande bestämmelserna om den kommunala självstyrelsen återfinns i 1 kap. 1 och 7 §§ regeringsformen.

I 1 § sägs att den svenska folkstyrelsen förverkligas bl.a. genom kommunal självstyrelse. Begreppet kommunal självstyrelse kan sägas vara ett uttryck för en princip som anger relationen mellan stat och kommun. Av förarbetena till regeringsformen (prop. 1973:90 s.190) framgår att någon bestämd avgränsning mellan statens och kommunernas verksamhet inte var avsedd eller ens ansetts möjlig då den måste kunna förändras under skiftande samhällsförhållanden. I samma förarbeten framhölls, när det gäller den närmare ansvarsfördelningen, att förhållandet mellan staten och den kommunala självstyrelsen präglas av en helhetssyn där staten och kommunerna samverkar på skilda områden och i olika former för att uppnå gemensamma samhällsnyttiga mål.

Flera utredningar har behandlat olika frågor som har samband med den kommunala självstyrelsen och uppgiftsfördelningen mellan stat och kommun. Exempel på detta är Kommunal-ekonomiska kommittén (SOU 1991:98), Ekonomikommisionen (SOU 1993:16) och Lokaldemokratikommittén (SOU 1993:90). Dessa frågor har även behandlats av kommittén om den kommunala självstyrelsens grundlagsskydd i betänkandet Den kommunala självstyrelsen och grundlagen (SOU 1996:129). Där konstateras att någon klar och given definition av vad som menas med kommunal självstyrelse knappast framförts i lagstiftningssammanhang. Kommittén menar att diskussionen mera har gällt självstyrelsens styrka på olika områden och den faktiska och praktiska ansvars- och uppgiftsfördelningen mellan stat, kommun och landsting. Vidare kan, enligt kommittén, den kommunala självstyrelsen sammanfattningsvis beskrivas på följande sätt.

”Den kommunala självstyrelsen är en grundläggande och allomfattande princip för relationen mellan stat och kommun. Den säger att kommunen respektive landstinget *själv* skall *styra*, dvs. besluta inom sitt område beträffande de kommunala angelägenheterna. Vilka dessa angelägenheter är bestäms genom lag. Några av dem är specialreglerade i särskild lag, och här föreligger i regel en skyldighet för kommunen eller landstinget att ombesörja dem. En förutsättning för den kommunala självstyrelsen är den kommunala beskattningsrätten.

Utmärkande för den offentliga sektorn är samverkan mellan stat och kommun. Och det finns motstående intressen. Den kommunala självstyrelsen kan därför inte vara total. Frihetsgraden varierar efter angelägenheternas art. Men för folkstyrelsen representerar den kommunala självstyrelsen grundläggande värden. Den skall därför ha en reell innebörd och väga mycket tungt i relation till de motstående intressen som kan finnas.”

Kommittén anger vidare i betänkandet att vissa offentliga uppgifter – som kan sägas handla om att trygga riksintressen eller som av andra skäl kräver ett stort mått av likformighet eller överblick över hela landet – lämpar sig mindre väl för ett kommunalt ansvar utan bör i huvudsak ankomma på staten, antingen centralt eller i en decentraliserad organisation. För sådana offentliga uppgifter som naturligare bör anförtros den kommunala sektorn måste också en statlig styrning kunna ske, om än i varierande utsträckning, fortsätter kommittén. En betydelsefull faktor vid prövningen av huvudmannskapet för en viss uppgift är och bör vara, enligt kommittén, om verksamheten gagnas av att beslutsfattandet sker nära människorna och så att lokala och regionala synpunkter och förhållanden kan vägas in i besluten. Betydelsen av att offentliga beslut fattas nära människorna har kommit till uttryck i Europakonventionen om kommunal självstyrelse, som Sverige anslutit sig till (prop. 1988/89:119). Av artikel 4 punkten 3 i denna konvention framgår att offentliga uppgifter normalt skall utföras av de myndigheter som ligger närmast medborgarna.

I 1 kap. 7 § första stycket andra meningen regeringsformen anges att beslutanderätten i kommunerna utövas av valda församlingar. Enligt yttrande av Lagrådet över ett förslag till lag om tillfällig minskning av det generella statsbidraget vid avyttring av aktier eller andelar i eller utdelning från kommunala bostadsföretag m.m. (1998/88:BoU11) framgår att det är svårt att ge någon mer strikt innebörd åt nämnda paragraf. Efter ett resonemang kring bestämmelsens innebörd jämförd med 8 kap. 5 § regeringsformen konstaterar Lagrådet att, så som bestämmelserna i regeringsformen är utformade, synes det ytterst vara riksdagen som sätter gränser för det kommunala självbestämmandet. Därefter uttalade Lagrådet att den kommunala självstyrelsen måste ha någon innebörd och att man tills vidare får utgå från att den kommunala självstyrelsen är en realitet men att det är oviss hur långt den sträcker sig.

Utredningen kommer i de följande avsnitten behandla ett antal av polisens nuvarande arbetsuppgifter där utredningen i några fall föreslår att uppgifterna skall tas över av kommunen. Vid utredningens övervägande av om det framstår som lämpligt att ålägga kommunerna ansvaret för arbetsuppgifterna har utredningen beaktat dessa nu redovisade synpunkterna.

Medborgarperspektivet

En viktig utgångspunkt för det förändringsarbete som pågår inom rättsväsendet är att det sammantagna resultatet inte leder till försämringar för den enskilde medborgaren. I stället bör förändringsarbetet leda till högre servicenivå, bättre effektivitet, snabbare handläggning och lägre kostnader för medborgarna. Själva utgångspunkten för denna utredning är bättre effektivitet i polisarbetet men också att polisarbetet i glesbygden skall kunna utvecklas och att den polisära servicen i landets glest befolkade delar skall kunna bli bättre. Utredningens förslag bygger på bedömningen att goda effekter kan uppnås i detta avseende och med bibehållen rättssäkerhet.

Då uppgifter, i likhet med förslagen i utredningen, förs över från stat till kommun, har flera remissinstanser pekat på risken att kompetensen försämras. Man menar att små kommuner inte har möjlighet att hålla sig med kompetens inom samtliga områden. Utredningen delar den bedömningen. Av det skälet föreslår utredningen att det på ett flertal områden införs en möjlighet för kommunerna dels att sluta samarbetsavtal i frågorna, dels att delegera beslutanderätt i frågorna till en anställd i en annan kommun. På detta sätt öppnas möjligheten att upprätthålla en mycket god kompetens inom områden där ärendetyper inte är särskilt frekvent. Det finns hos kommunerna goda erfarenheter av sådant samarbete inom andra områden. Utredningen föreslår också att vissa uppgifter helt skall försvinna eller kunna läggas ut på entreprenad. De vinster man därmed kan uppnå i polisarbetet bör kunna komma medborgarna till godo i form av bättre service och högre tillgänglighet.

Renodling

Såsom beskrivits i delbetänkandet har vi använt oss av en metod för att bedöma om en arbetsuppgift har sådan polisiär relevans att ansvaret för utförandet av arbetsuppgiften skall åligga polisen. Metoden kan beskrivas bestå av tre utgångspunkter som var och en för sig eller tillsammans utgör en förutsättning för om en uppgift skall anses vara polisiärt relevant och därmed ankomma på polisen. Om inte förhållandena i de beskrivna utgångspunkterna är uppfyllda i tillräcklig utsträckning bör arbetsuppgiften överföras till annan huvudman eller helt upphöra om inte detta medför betydande negativa konsekvenser från ett medborgar- eller samhällekoniskt perspektiv. De tre utgångspunkterna är i korthet följande.

- 1) Polisen skall i princip belastas med endast de arbetsuppgifter som kan anses utgöra ett naturligt led i funktionen att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Polisen bör således endast tillföras sådana arbetsuppgifter där ett ordning- eller säkerhetstänkande är av dominerande betydelse vid utförandet av uppgiften och som i princip kräver den kompetens och utbildning som en polis normalt besitter.
- 2) Principen att polisen skall vara den huvudaktör som på samhällets vägnar har befogenhet att använda våld mot medborgarna bör i största möjliga utsträckning upprätthållas även om det vid sidan om polisen finns yrkesgrupper i dag som har vissa befogenheter på området. Även om den övergripande utgångspunkten ordnings- och säkerhetstänkande inte ingår som ett dominerande moment skall en uppgift ankomma på polisen om det kan antas att våld eller tvångsmedel kan komma att behöva användas för att utföra den.
- 3) Polisen skall endast utföra uppgifter som ligger inom ramen för polisens nuvarande utbildning och kompetens.

Om förhållandena enligt en eller flera av dessa utgångspunkter i tillräckligt utsträckning är uppfyllda anses arbetsuppgiften vara vad vi kallar för polisiärt relevant och skall ligga kvar hos polisen.

Utöver dessa tre utgångspunkter har vi vid bedömningen i renodlingsfrågan beaktat ett antal argument och omständigheter som framförts i olika sammanhang. Vi har funnit anledning att

tillmäta argumenten och omständigheterna viss relevans för renodlingsfrågan men samtidigt kunnat konstatera att de inte bör få ha en avgörande eller självständig betydelse. Dessa argument och omständigheter kan i korthet beskrivas enligt följande.

– Det finns risk för spridning av integritetskänsliga registeruppgifter då en överföring av arbetsuppgifter från polisen till annan myndighet förutsätter att även uppgifter i belastnings- och misstankeregister förs över till myndigheten.

Naturligtvis bör spridningen av integritetskänsliga uppgifter begränsas i största möjliga utsträckning. Emellertid kan konstateras att flera myndigheter redan i dag har direktåtkomst till uppgifter ur nämnda register. Någon skillnad i sekretesskyddet för uppgifterna kommer inte att uppstå även om de görs tillgängliga för annan myndighet. Vid en samlad bedömning anser vi att det förhållandet att fler myndigheter får tillgång till "polisregisteruppgifter" inte ensamt bör utgöra något hinder mot att ärendetyper som kräver tillgång till sådana uppgifter förs över till andra myndigheter.

– En överföring av uppgifter från polisen till annan myndighet kan inskränka polisens utrymme att etablera en naturlig kontakt med allmänheten. Därmed kan möjligheten för polisen att upprätthålla en god relation till medborgarna påverkas negativt. Det är viktigt att det finns ett betydande utrymme för polisen att etablera en naturlig kontakt med allmänheten för att därigenom upprätthålla en god relation till medborgarna. Det finns dock, såvitt vi kunnat finna, inte några forskningsbelägg för att just de naturliga kontakterna ger större förtroende och inte heller att ett större förtroende i sig medför effektivare brottsutredning. Dessutom kan konstateras att merparten av de kontakter mellan polismyndigheten och allmänheten i de ärendetyper som vi diskuterar sköts från polismyndighetens sida av civilanställda. Mot bakgrund härav gör vi den bedömningen att önskvärdheten av att polisen har en naturlig kontakt med allmänheten inte väger så tungt att den ensamt kan motivera att en viss uppgift skall ankomma på polisen.

– Vissa arbetsuppgifter bör ankomma på polisen oavsett graden av polisiär relevans eftersom dessa verksamheter ger möjligheter till omplacering av poliser som på grund av ålder eller av personsociala skäl inte lämpligen bör arbeta i yttre tjänst. Utredningen delar uppfattningen att det måste finnas möjligheter till omplacering inom polisorganisationen i större utsträckning än i många andra organisationer med hänsyn till de psykiska och fysiska ansträngningar som en polis i yttre tjänst kan utsättas för. Emellertid bör en

så bred och omfattande verksamhet som polisorganisationen kunna erbjuda varierande arbetsförhållanden för personalen inom polisens kärnverksamhet. En äldre skiftesarbetande utryckningspolis bör t. ex. kunna arbeta som brottsutredare. Vi är av den uppfattningen att behovet av omplaceringsmöjligheter inte kan anses väga så tungt att detta ensamt skall utgöra ett hinder att flytta verksamheter som har mycket låg polisiär relevans till annan lämpligare huvudman.

– *Om arbetsuppgifter flyttas från polismyndigheten kan det innebära att vissa poliskontor, särskilt i glesbygd, inte kommer att ha kvar tillräckligt med arbetsuppgifter för att motivera kontorens existens.* Från ett medborgarperspektiv kan det naturligtvis vara av betydelse att ett poliskontor är beläget så nära de boende som möjligt. Det värde som ett poliskontor har för den upplevda tryggheten skall dock vägas mot de kostnader det innebär att bemanna ett sådant kontor. Vi menar att utgångspunkten bör vara att existensen av poliskontor inte skall ha en självständig betydelse för om en uppgift utan polisiär relevans skall vara ett åliggande för polisen.

Ytterligare en synpunkt kan vara att man i stället för att föra bort en arbetsuppgift från polisen till annan huvudman anställer fler civila som avlastar polismännen från arbetsuppgiften. Även en sådan lösning skulle frigöra fler polismän som skulle kunna ägna sig åt polisens kärnverksamhet. Samhällets kostnader för att utföra arbetsuppgiften skulle kunna antas bli i stort sett densamma som om någon utanför polisorganisationen utförde den men det skulle ligga en vinst i att man inte drabbas av några omställningskostnader. Mot en sådan lösning talar enligt utredningens mening behovet av att föra bort arbetsuppgifter som framstår som verksamhetsfrämmande i syfte att skapa en tydligare polisidentitet. Såsom utredningen konstaterat i delbetänkandet kan en sammanblandning av de olika roller som polisen har verka negativt ur effektivitetssynpunkt. Ett klart och tydligt uppdrag bidrar till att klargöra vilka förväntningar som skall kunna ställas på och infrias av polisen.

För en närmare redovisning av utredningens allmänna utgångspunkter hänvisas till det tidigare överlämnade delbetänkandet *Mot ökad koncentration – förändring av polisens verksamhet* (SOU 2001:87) s. 45 ff.

I det följande, under kapitel 2–14, kommer utredningens bedömningar och förslag beträffande ett antal av polisens verksamhetsområden att redovisas.

2 Tillstånd enligt 2 kap. ordningslagen (1993:1617), allmän sammankomst och offentlig tillställning

Utredningens förslag:

- Frågor om tillstånd att anordna offentlig tillställning skall, liksom frågor om tillstånd att anordna allmän sammankomst, fortfarande avgöras av polismyndigheten.
- För det fall ansökan om allmän sammankomst eller offentlig tillställning även innefattar ansökan om att ta i anspråk offentlig plats skall polismyndigheten ombesörja att ansökan även tillställs kommunen för beslut i den frågan. Endast en ansökningsavgift skall utgå i sådana fall.

2.1 Nuvarande reglering

Bestämmelserna om tillstånd till att anordna allmän sammankomst och offentlig tillställning finns i 2 kap. ordningslagen (1993:1617).

Av 1 § framgår att med allmän sammankomst avses bl.a. demonstrationer och andra sammankomster som hålls för opinionsyttring, vissa föreläsningar och föredrag, olika sammankomster för framförande av konstnärligt verk samt andra sammankomster vid vilka mötesfriheten utövas. Vidare anges vilka förutsättningar som skall vara uppfyllda för att sammankomsten skall anses vara allmän. Av 2 § framgår att vad som sägs i lagen om allmänna sammankomster även gäller för cirkusföreställningar.

Av 3 § framgår att med offentlig tillställning avses tävlingar och uppvisningar i sport och idrott, danstillställningar, tivolinöjen och festtåg, marknader och mässor samt andra tillställningar som inte är att anse som allmänna sammankomster eller cirkusföreställningar. Vidare anges att för att en tillställning skall anses som offentlig krävs att den anordnas för allmänheten eller att allmänheten har tillträde till den. En tillställning till vilken tillträdet är begränsat genom krav på inbjudan, medlemskap i en viss förening eller annat

villkor är dock att anse som en tillställning som allmänheten har tillträde till om tillställningen uppenbarligen är en del av en rörelse vars verksamhet uteslutande eller väsentligen består i att anordna tillställningar av detta slag. Detsamma gäller om tillställningen med hänsyn till omfattningen av den krets som äger tillträde, de villkor som gäller för tillträdet eller andra liknande omständigheter är att jämföras med sådan tillställning.

Allmänna sammankomster och offentliga tillställningar får inte anordnas på offentlig plats utan tillstånd. Tillstånd att anordna offentlig tillställning krävs även i annat fall, om det är fråga om offentliga danstillställningar, tivolinöjen, marknader eller liknande nöjeställningar eller tävlingar eller uppvisningar i motorsport eller professionell brottning. Ansökan om sådant tillstånd skall göras hos polismyndigheten.

Polisen bedömer ansökan om tillstånd att anordna offentliga tillställningar utifrån trafikförhållanden och den allmänna ordningen och säkerheten. Vid denna bedömning vägs anordnarens kvalifikationer och lokalens lämplighet in. Det har blivit allt vanligare att polisen gör slagningar i polisregister, särskilt vid ansökan om att anordna danstillställningar för ungdomar, för att få underlag vid bedömningen av sökandens kvalifikationer. Om tillställningen äger rum på offentlig plats inhämtas yttrande från kommunen enligt de bestämmelser som finns i 3 kap. ordningslagen.

För att kunna ta ställning till vilka resurser som krävs i form av ordningsvakter och egna insatser för att säkerställa ordning och säkerhet kontrollerar polisen rapporter från tidigare evenemang av liknande slag. Enligt uppgift från polisen är många ärenden av det slaget att det är uppenbart att det inte krävs särskilda insatser för ordningshållande. Detta innebär att den tid som läggs ned från polisens sida för handläggning av tillståndsärendet är begränsad samt att arbetsuppgiften endast har en begränsad polisiär relevans. Eftersom karaktären på de aktiviteter som ansökan gäller kan vara väldigt olika varierar naturligtvis handläggningstiden för ärendena och även innehållet av polisiär relevans. En del av tillståndsärendena tar längre tid i anspråk då de kräver särskilda insatser från polisens sida för att upprätthålla ordning och säkerhet vid genomförandet vid tillställningen.

2.2 Utredningens förslag i delbetänkandet

Utredningen konstaterade i delbetänkandet att det finns goda skäl att flytta över ansvaret för handläggningen av tillståndsansökningar avseende offentlig tillställning från polisen till kommunen. Vi menade vidare att uppgiften att upprätthålla ordning och säkerhet kunde tillgodoses genom att kommunen fick en skyldighet att underrätta polismyndigheten om ansökningar av detta slag. Enligt vårt förslag i delbetänkandet bör polismyndigheten själv få avgöra för vilka ärenden man anser att en bedömning utifrån ordnings- och säkerhetsaspekter är påkallad och vilka eventuella villkor som bör vara förenade med ett beviljande av ansökan. Vi menade att kommunen inte skulle ha rätt att ändra i de villkor som polismyndigheten sätter upp. Polismyndigheten skulle alltså ges vetorätt beträffande ansökningar om att anordna offentlig tillställning.

Beträffande finansieringen framförde vi att utgångspunkten skall vara att verksamheten skall vara självfinansierad genom de avgifter som tas ut vid ansökningstillfället.

2.3 Remissinstansernas yttranden

En majoritet av remissinstanserna ställer sig negativa till utredningens förslag. Det gäller t.ex. ST-polisväsende, Rikspolisstyrelsen, Polisförbundet, Jusek, Riksrevisionsverket, Malmö stads kommunstyrelse, Partille kommun, Jönköpings kommun, Skellefteå kommun, Borlänge kommun och Arboga kommun.

Skälen som anförs är flera. Man menar bl.a. att det finns en naturlig och viktig knytning till polisens kärnverksamhet och att kommunen i dessa typer av ärenden sällan har några egna intressen att bevaka. Vidare betonas vikten av att polisen i tid kan föra dialog med arrangören för att i tid kunna bedöma behovet av eventuella polisinsatser. Det påpekas att en sådan dialog kan också ha en brottsförebyggande betydelse.

Det anförs också att det ur allmänhetens synvinkel kan vara negativt med att olika myndigheter hanterar ärenden om allmänna sammankomster respektive offentliga tillställningar, liksom att hanteringen av ärenden om offentliga tillställningar delas upp mellan olika myndigheter.

Sveriges Hotell- och Restaurangföretagare uppger att de offentliga tillställningar som inte har tillstånd till servering av alkohol, t.ex. ungdomsdanser, även fortsättningsvis bör prövas av polisen enligt ordningslagen medan det bör räcka med prövning och beslut enligt alkohollagen för de tillställningar med serveringstillstånd enligt denna lag.

Svenska Kommunförbundet tillstyrker förslaget. Förbundet ställer sig dock tveksamt till att polisen själva skall få avgöra om de skall göra en bedömning av de eventuella villkor utifrån ordnings- och säkerhetsaspekter som bör vara förenade med ett beviljande av en ansökan. Förbundet anser att kommunerna måste tillförsäkras en möjlighet att få polisens bedömning t.ex. när det gäller att föreskriva det minsta antalet ordningsvakter som skall finnas vid en offentlig tillställning.

Även Bromölla kommun, Laholms kommun och länsstyrelsen i Örebro län instämmer i vår bedömning att dessa ärenden kan föras över till kommunen.

2.4 Överväganden och förslag

Bör arbetsuppgifterna ankomma på polisen?

Allmänna sammankomster definieras i 2 kap. 1 § ordningslagen. Exempel på allmänna sammankomster är demonstrationer, politiska möten, sammankomster som hålls för opinionsyttring eller religionsutövning, sammankomster för att framföra konstnärligt verk samt andra sammankomster vid vilka mötesfriheten utövas. Av 2 kap. 1 § regeringsformen framgår att varje medborgare är tillförsäkrad gentemot det allmänna bl.a. mötesfrihet, demonstrationsfrihet och religionsfrihet. Med mötesfrihet menas enligt regeringsformen frihet att anordna och bevista sammankomst för upplysning, meningyttring eller annat liknande syfte eller för framförande av konstnärligt verk och med demonstrationsfrihet menas frihet att anordna och delta i demonstration på allmän plats. Bestämmelserna om allmänna sammankomster i ordningslagen avser således sammankomster som omfattas av grundlagsskyddade rättigheter. Av 2 kap. 14 § regeringsformen framgår att mötes- och demonstrationsfriheten får begränsas av hänsyn till ordning och

säkerhet vid sammankomsten eller demonstrationen eller till trafiken samt i övrigt endast av hänsyn till rikets säkerhet eller för att motverka farsot. Vi anser i likhet med tidigare utredningar att det inte föreligger några förutsättningar för att flytta över tillståndärendena vad gäller allmän sammankomst till annan huvudman utan ärendena bör även fortsättningsvis handläggas av polismyndigheten. Det ger en fördel ur operativ verksamhets-synpunkt att det så snart som möjligt kan initieras en dialog med arrangör och anordnare av allmän sammankomst. Möjligheterna till en dialog säkerställs genom att polismyndigheten är såväl mottagare av ansökan som tillståndsgivare vilket är en fördel ur ordnings- och säkerhetssynpunkt.

När det gäller handläggningen av tillståndsansökningar som avser offentlig tillställning förhåller det sig enligt utredningens mening delvis annorlunda. Begreppet offentlig tillställning kan beskrivas som olika former av tillställningar av nöjeskaraktär som anordnas för allmänheten eller som allmänheten har tillträde till och får anses innefatta en avsikt hos anordnaren att samla publik. Offentliga tillställningar omfattas inte av regeringsformens regler om mötes- och demonstrationsfrihet och kan därför underkastas längre gående inskränkningar än allmänna sammankomster. Många ärenden är av enklare karaktär och kräver inte särskilda insatser för ordningshållande genom polis eller ordningsvakter. När det gäller dessa ärenden överväger ofta serviceaspekten för allmänheten. Andra ärenden är däremot av mer komplicerad karaktär och kan kräva särskilda insatser från polisens sida för att säkerställa ordningen och säkerheten. Vidare förekommer det ärenden där det föreligger gränsdragningsproblem huruvida de är att bedöma som allmän sammankomst eller offentlig tillställning.

Det kan således konstateras att den polisiära relevansen i många av ärendena är av mindre grad men samtidigt att det finns ärenden där den polisiära relevansen är tydlig ur ordnings- och säkerhetssynpunkt. En ordning där man överlämnar vissa ärenden åt kommunen för bedömning och avgörande i tillståndsfrågan och där andra ärenden även fortsättningsvis ligger kvar hos polisen är inte tillfredsställande. Det finns uppenbara risker att en uppdelning av handläggningen mellan kommun och polisen skulle kunna medföra oklarheter om vilka bestämmelser som gäller. Vår uppfattning är således att även ansökan om tillstånd till offentlig tillställning skall vara kvar hos polismyndigheten.

2.5 Konsekvensanalys

Utredningen föreslår i nästa avsnitt att tillstånd att ta i anspråk offentlig plats skall handläggas av kommunen i stället för av polismyndigheten. Det finns naturligtvis ärenden om tillstånd att anordna allmän sammankomst eller offentlig tillställning som omfattar även ansökan om ianspråktagande av offentlig plats. För att sökanden i ett sådant fall inte skall behöva vända sig till två olika myndigheter med en tillståndsansökan bör en bestämmelse införas om en skyldighet för polismyndigheten att vidarebefordra ansökan till berörd kommun i ett sådant fall. Det är i dessa fall lämpligt att polismyndigheten, då den översänder ansökan till kommunen för erforderlig handläggning, samtidigt översänder sitt yttrande. På samma sätt som gäller i dag enligt 3 § förordningen (1993:1631) om avgifter för vissa ärenden enligt ordningslagen då en ansökan om allmän sammankomst även innefattar en ansökan om ianspråktagande av offentlig plats bör endast en ansökningsavgift utgå för ett sådant ärende. Detta bör utvidgas att gälla även då en ansökan om offentlig tillställning innefattar en ansökan om ianspråktagande av offentlig plats. Då det är frågan om verkställighetsbestämmelser kan dessa regleras i förordning.

3 Tillstånd enligt 3 kap. ordningslagen (1993:1617), offentlig plats m.m.

Utredningens förslag:

- Frågor om tillstånd att använda offentlig plats, tillstånd till sprängning, tillstånd att använda skjutbana som inte hör till försvarsmakten, tillstånd att använda pyrotekniska varor samt tillstånd enligt lokala föreskrifter inom dessa områden skall avgöras av kommunen.
- Polismyndigheten ges möjlighet men inte skyldighet att yttra sig över ansökan.
- Polismyndigheten ges rätt att ställa upp villkor för ansökans beviljande.
- Tillstånd att ta i anspråk offentlig plats får inte ges om polismyndigheten avstyrker bifall till ansökan.
- Kommunen ges rätt att ta ut avgifter för ärendena.
- En bestämmelse om kommunernas rätt till samverkan sinsemellan införs.
- Frågor om tillstånd till skjutning med eldvapen och med luft- eller fjädervapen skall även i fortsättningen avgöras av polismyndigheten. Detsamma gäller de lokala föreskrifter som berör detta område.

3.1 Nuvarande reglering

I 3 kap. ordningslagen (1993:1617, OL) regleras, såvitt här är av intresse, frågor om

- tillstånd att ta i anspråk offentlig plats,
- tillstånd till sprängning (spränglov),
- tillstånd att använda skjutbana som inte tillhör försvarsmakten,
- tillstånd att skjuta med eldvapen inom detaljplanelagt område,

- tillstånd för den som är under 18 år att använda luft- eller fjädervapen med utskjutningsbara projektiler m.m. utomhus inom detaljplanelagt område samt även utanför sådant område om inte vapnet används under uppsikt av någon som har fyllt 20 år, samt
- tillstånd att använda pyrotekniska varor.

Vidare finns bestämmelser om rätt för bl.a. kommunen att meddela kompletterande lokala föreskrifter. Detta kan t.ex. vara föreskrifter som behövs för att upprätthålla den allmänna ordningen på offentlig plats samt de föreskrifter som behövs för att förhindra att människors hälsa eller egendom skadas till följd av användningen av pyrotekniska varor.

Tillstånd att använda offentlig plats

Bestämmelser om tillstånd att använda offentlig plats finns, som ovan nämnts i 3 kap. OL. Definitionen av offentlig plats i ordningslagens mening finns i 1 kap. 2 § första stycket OL. Där stadgas att offentlig plats är

- allmänna vägar,
- gator, vägar, torg, parker och andra platser som i detaljplan redovisas som allmän plats och som har upplåtits för sitt ändamål,
- områden som i detaljplan redovisas som kvartersmark för hamnverksamhet, om de har upplåtits för detta ändamål och är tillgängliga för allmänheten samt
- andra landområden och utrymmen inomhus som stadigvarande används för allmän trafik.

Vidare föreskrivs i samma lagrum andra stycket att regeringen, eller efter regeringens bemyndigande en kommun, får föreskriva att anläggningar för lek, idrott, camping eller friluftsliv, badplatser, järnvägsområden, begravningsplatser och andra sådana områden, om de inte omfattas av första stycket, skall jämföras med offentliga platser vid tillämpningen av 3 kap. OL och av lokala föreskrifter under förutsättning att områdena är tillgängliga för allmänheten. Dessutom framgår det att om ett sådant område eller utrymme är tillgängligt för allmänheten endast under vissa tider, är det offentlig plats under dessa tider.

Av 3 kap. 1 § OL framgår att offentlig plats inom detaljplanelagt område inte, utan tillstånd av polismyndigheten, får användas på ett sätt som inte stämmer överens med det ändamål som platsen har upplåtits för eller som inte är allmänt vedertaget. Tillstånd behövs emellertid inte om platsen tas i anspråk endast tillfälligt och i obetydlig omfattning och utan att inkräkta på någon annans tillstånd. Tillstånd behövs inte heller i fråga om allmänna vägar i vissa fall. Av 43 § och 45–47 §§ väglagen (1971:948) framgår att vissa åtgärder inte får vidtagas på eller vid vägområde utan tillstånd från väghållningsmyndigheten eller länsstyrelsen. För dessa åtgärder behövs inte tillstånd härutöver från polismyndigheter.

Av 3 kap. 2 § samma lag framgår att polismyndigheten skall inhämta yttrande från kommunen innan tillstånd ges och att sådant tillstånd inte får ges om kommunen avstyrker ansökan. I lagrummets andra styckes anges vissa undantag från polismyndighetens skyldighet att inhämta yttrande från kommunen. Det ena fallet är då tillståndsärendet avser mark som ägs eller förvaltas av någon annan än kommunen, t.ex. en enskild eller en församling eller ett landsting där det kommunala intresset inte gör sig särskilt starkt gällande. Det andra fallet är när annan kvartersmark än sådan som är avsatt för hamnverksamhet har upplåtits med nyttjanderätt av kommunen och om ansökan avser ianspråktagande enligt nyttjanderättsavtalet, där ändå polismyndighetens bedömning ur ordnings- och säkerhetssynpunkt bör göras.

Andra tillståndsfrågor enligt 3 kap. ordningslagen

Såsom ovan redovisats regleras även andra tillståndsfrågor som har samband med ordning och säkerhet på allmän plats i 3 kap. OL. I 6 § stadgas att sprängning och skjutning med eldvapen inte får äga rum inom område som omfattas av detaljplan utan tillstånd av polismyndigheten. Vidare föreskrivs att den som är under 18 år inte får, utan polismyndighetens tillstånd, inom område som omfattas av detaljplan utomhus använda luft- eller fjädervapen med utskjutningsbara projektiler m.m. samt att detsamma gäller utanför sådant område om inte vapnet används under uppsikt av någon som har fyllt 20 år. Dessutom stadgas att skjutbanor som inte hör till försvarsmakten får användas endast efter tillstånd av polismyndigheten.

Av 7 § framgår att pyrotekniska varor inte får användas utan tillstånd av polismyndigheten om användningen med hänsyn till tidpunkten, platsens belägenhet och övriga omständigheter innebär risk för skada på eller någon beaktansvärd olägenhet för person eller egendom.

Lokala föreskrifter

Vidare finns bestämmelser i 3 kap. OL om möjlighet för regeringen eller efter regeringens bemyndigande en kommun eller en länsstyrelse att meddela kompletterande lokala föreskrifter enligt följande.

Enligt 8 § får en kommun, efter regeringens bemyndigande, meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för att upprätthålla den allmänna ordningen på offentlig plats. Exempel på sådana lokala föreskrifter är bestämmelser om penninginsamling på offentlig plats, uppsättning av markiser, juldekorationer, banderoller, affischering, högtalarutsändning från bil, märkning av container, lastning och uppläggning av gods och varor, hållande av hund, tillstånd för tillfällig handel på offentlig plats som inte är så varaktig eller omfattande att tillstånd enligt 3 kapitlet 1 § OL behövs. Kommunen kan alltså i sådana fall föreskriva att tillstånd från polismyndigheten krävs.

Av 9 § framgår att en kommun, efter regeringens bemyndigande, får meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för att förhindra att människors hälsa eller egendom skadas till följd av användningen av pyrotekniska varor. Detta avser mer detaljerade bestämmelser än vad 7 § tar sikte på och gäller inte enbart offentlig plats eller jämställd sådan. Exempel på sådana föreskrifter är krav på tillstånd från polismyndigheten eller förbud mot användning av pyrotekniska varor vid sjukhus, vårdhem och innerorg där risken för att människors hälsa eller egendom (t.ex. husdjur) skadas till följd av användningen av pyrotekniska varor är mera påtaglig. I förarbetena till ordningslagen (prop. 1992/93:210) framhölls att begreppet hälsa har en så vid räckvidd att det i allmänhet kan sägas att användning av pyrotekniska varor som är störande för människor också innebär risker för deras hälsa i somatiskt eller psykiskt hänseende.

I 10 § stadgas att regeringen får meddela de föreskrifter om ordningen och säkerheten i en hamn som behövs med hänsyn till

den verksamhet som bedrivs i hamnen. Vidare föreskrivs att regeringen får överlämna åt en kommun att meddela sådana föreskrifter i fråga om hamnar som ägs eller förvaltas av kommunen eller av ett av kommunen helägt företag. Dessutom anges att regeringen får överlämna åt länsstyrelsen att meddela föreskrifter i fråga om hamnar som ägs eller förvaltas av annan.

Av 11 § framgår att länsstyrelsen, efter regeringens bemyndigande, får om det på grund av särskilda förhållanden behövs för att skydda liv eller hälsa meddela föreskrifter för viss tid eller tills vidare om förbud mot att vistas inom skade- eller riskområden, rasområden, gruvområden skjutfält eller skjutbanor eller liknande områden.

Tillstånd och villkor m.m.

Vid prövningen av en ansökan om tillstånd som avses i 3 kap. OL eller i en lokal föreskrift som meddelats med stöd av samma kapitel skall polismyndigheten beakta vad som krävs av hänsyn till trafiken samt till allmän ordning och säkerhet. Polismyndighetens prövning begränsas alltså till att avse endast frågan om hinder mot bifall till ansökan föreligger med hänsyn till trafiken eller till allmän ordning och säkerhet. Andra intressen eller synpunkter skall således inte beaktas.

Exempel på faktorer och omständigheter som det ankommer på polismyndigheten att beakta och bedöma är om en verksamhet kan medföra störande buller för omgivningen, t.ex. vid ansökan om tillstånd till skjutning, sprängning eller användande av pyrotekniska varor. Ett annat exempel är att polismyndigheten vid ansökan om att få sätta upp affischer på offentlig plats har att beakta om en affisch har en sådan utformning att den kan vara störande för trafikanterna på platsen. Dessutom ligger i begreppet allmän ordning och säkerhet att polismyndigheten har att bedöma sökandens personliga lämplighet i de fall där denna har betydelse för prövningen i tillståndsärendet eftersom det kan befaras att kravet på allmän ordning och säkerhet inte kommer att bli tillgodosett om sökanden inte är lämplig att bedriva den tilltänkta verksamheten (prop. 1992/93:210).

Vidare har polismyndigheten rätt att förena ett tillstånd med de villkor som behövs av hänsyn till trafiken och till allmän ordning och säkerhet. Ett sådant villkor kan vara t.ex. att sprängning eller

skjutning endast får äga rum viss tid. När det gäller ärenden om tillstånd att ta i anspråk offentlig plats har även kommunen rätt att ställa upp villkor för ansökans beviljande. Kommunen har då att ange dessa villkor i sitt yttrande. Dessa villkor behöver inte direkt ta sikte på allmän ordning och säkerhet utan är villkor som syftar till att tillgodose kommunens intressen som fastighetsägare eller som ansvarig för trafikregleringen och för den allmänna miljön. Exempel på sådana villkor är, enligt förarbetena till OL, (prop. 1992/93:210), förhållningsregler som syftar till att underlätta renhållning, snöröjning eller gatuarbeten.

Polismyndigheten får återkalla ett tillstånd enligt 3 kap. OL eller enligt en lokal föreskrift som meddelats enligt detta kapitel. I 3 kap. 18 § OL finns en uttömmande uppräknning av de fall då återkallelse är möjlig.

Enligt 3 kap. 19 § OL har polismyndigheten rätt att förelägga någon som inte, efter begäran om rättelse, vidtar en åtgärd som åligger honom enligt samma kapitel, enligt lokala föreskrifter eller enligt beslut eller villkor som har meddelats honom. I ett sådant föreläggande får vite sättas ut eller som påföljd för underlåtenhet att följa föreläggandet, anges att rättelse kan komma att ske på den försumliges bekostnad genom polismyndighetens försorg. För att så skall få ske måste vissa i lagen angivna förutsättningar vara uppfyllda.

Dessutom finns i 3 kap. OL bestämmelser om straff och förverkande då någon bryter mot vissa angivna bestämmelser i lagen.

Överklagande

Polismyndighetens beslut enligt 3 kap. OL eller enligt lokal föreskrift som meddelats med stöd av samma kapitel får överklagas till länsrätt, vars beslut kan överklagas till kammarrätt. Däremot får polismyndighetens beslut att avslå en ansökan om att få ta i anspråk offentlig plats inte överklagas om avslagsbeslutet föranleds av det förhållandet att kommunen i tillståndsärendet avstyrkt ansökan. I ett sådant fall är ju polismyndigheten förhindrad att bevilja ansökan. Sökanden är i dessa fall hänvisad till att överklaga kommunens beslut i tillståndsärendet enligt bestämmelserna om laglighetsprövning i 10 kap. kommunallagen (1991:900). Detsamma

gäller för kommunens beslut att meddela lokala föreskrifter enligt ordningslagen.

Polismyndighetens beslut enligt 3 kap. ordningslagen eller enligt en lokal föreskrift som meddelats med stöd av samma kapitel gäller omedelbart om inte annat beslutats. Detta innebär att den som har fått ett tillstånd återkallat omedelbart måste upphöra med sin verksamhet även om beslutet att återkalla tillståndet överklagas.

3.2 Utredningens förslag i delbetänkandet

I delbetänkandet föreslog utredningen att polismyndighetens uppgifter med handläggning av ärenden rörande tillstånd till ianspråktagande av offentlig plats skall tas över av kommunerna. Samma förslag lades fram beträffande polismyndighetens uppgifter avseende tillstånd till sprängning och tillstånd att använda skjutbana som inte tillhör försvarsmakten. Utredningen föreslog vidare att kommunen i dessa ärenden skulle åläggas en skyldighet att informera polismyndigheten när en ansökan gjorts för att ge polismyndigheten en möjlighet att yttra sig i ärendet. Det föreslogs även att polismyndigheten skall ha rätt att föreskriva villkor för beviljande av tillstånd samt när det gäller tillstånd att ta i anspråk offentlig plats även en skyldighet för kommunen att följa polismyndighetens yttrande för det fall det rörde sig om ett avstyrkande av bifall till ansökan. Kommunen skall vidare enligt utredningens förslag ha rätt att ta ut avgift för ärendena.

Däremot konstaterade utredningen att polismyndighetens arbetsuppgifter vad gäller tillstånd att använda pyrotekniska varor samt vad gäller tillstånd till skjutning med eldvapen och med luft- eller fjädervapen har ett sådant samband med ordnings- och säkerhetsfrågor att de bör även i framtiden ankomma på polismyndigheten.

3.3 Remissinstansernas yttranden

Tillstånd till användning av offentlig plats

Malmö stads kommunstyrelse, Laholms kommun, Alvesta kommun, Nora kommun, Orust kommun, Svenska kommunförbundet samt Länsstyrelsen i Örebro län tillstyrker utredningens förslag. Rikspolisstyrelsen förhåller sig i princip positiv i avvaktan på att utredningen lämnar preciserade förslag. Det framförs att det är ett föråldrat synsätt att primärt betrakta upplåtelse av allmän platsmark som en ordningsfråga och att de polisiära synpunkterna som regel är av underordnad betydelse. Man menar att uppgiften ligger väl i linje med kommunens ansvar.

Svenska Kommunförbundet anför att det samtidigt bör införas en bestämmelse i ordningslagen som gör det möjligt för kommunerna att träffa avtal med en annan kommun om att de uppgifter som kommunen har enligt lagen kan ombesörjas helt eller delvis av den andra kommunen. Förbundet påpekar vidare påpekat att lagstöd bör ges för att en kommun skall kunna delegera beslutanderätt till en anställd i en annan kommun samt att det är viktigt att utreda en överflyttning till kommunerna av de sanktionsmöjligheter som gäller enligt ordningslagen.

Ljusdals kommun, Jönköpings kommun, Borlänge kommun, Karlskrona kommun, Skellefteå kommun samt Arboga kommun avstyrker utredningens förslag. Man menar att nuvarande rutiner fungerar väl och att en ändrad ordning skulle medföra en ökad arbetsbörda och ökade kostnader. Vidare anføres att offentlig plats kan ha annan huvudman än kommunen, exempelvis Vägverket eller privat markägare. Trygghetsutredningens förslag innebärande att enbart vissa typer av ärenden som polismyndigheten och kommunen kommer överens om överförs till kommunal hantering, lyfts i stället fram. Slutligen pekar man på att polisens möjlighet att föra en direkt dialog med de sökande kan ha brottsförebyggande åtgärd.

Spränglov och tillstånd att använda skjutbana som inte tillhör försvarsmakten

Malmö stads kommunstyrelse, Alvesta kommun, Länsstyrelsen i Örebro län Rikspolisstyrelsen samt Polisförbundet tillstyrker utredningens förslag. Man pekar dock på att den kommunala

kompetensen kan vara svår att hålla i främst mindre kommuner. Vidare ifrågasätts om inte även tillståndsgivning för användande av pyrotekniska varor kan vara en uppgift för kommunen.

Ljusdals kommun, Jönköpings kommun, Borlänge kommun, Laholms kommun, Karlskrona kommun, Arboga kommun, Nora kommun, Orust kommun, Jusek samt Svenska Kommunförbundet avstyrker utredningens förslag.

ST-polisväsende tillstyrker utredningens förslag avseende att föra över tillståndsgivning beträffande användning av skjutbana till kommunen. Förbundet anser emellertid att tillståndsgivningen beträffande spränglov skall handläggas hos polismyndigheten. Skytterörelsens ungdomsorganisation avstyrker förslaget vad gäller tillstånd att använda skjutbana. Man menar att nuvarande ordning fungerar väl.

Som skäl för att avstyrka har bl.a. anförts att prövningen av dessa tillståndsärenden är starkt förknippat med allmän ordning och säkerhet och att polisens ansvar för dessa frågor därför bör kvarstå. Man menar också att ärendena bör hanteras av staten då det lokala handlingsutrymmet är mycket begränsat samt att om uppgifterna trots allt överförs till den kommunala sektorn måste man vara mycket noggrann med att klargöra vilket ansvar som åvilar kommunerna respektive polisen.

Vidare anføres att kommunen inte på ett bättre sätt än polisen besitter den kunskap som fordras för bedömning av dessa ärenden och att det erfordras en mer omfattande analys av det behov av experter som behövs vid exempelvis spränglov och de konsekvenser detta får på resursbehovet hos kommunen.

Naturvårdsverket anför att det bör utredas närmare vilken myndighet som lämpligast bör bedöma frågor om spränglov med hänsyn till de miljöaspekter som gör sig gällande vid sprängningar. Verket uppger att det i och för sig inte har några synpunkter på att uppgiften flyttas från polisen men vill inte oreserverat sluta sig till ståndpunkten att den bör föras över till kommunerna. Verket anför vidare att det bör övervägas om det inte främjar en mer enhetlig syn på miljökonsekvenserna av sprängningar om uppgiften i stället läggs på länsstyrelserna. Vad gäller frågan om tillstånd att använda skjutbanor påpekar verket att det kan vara lämpligt att sådana frågor handläggs av den myndighet som skall bedöma ansökningar om tillstånd till eller anmälningar av skjutbana eller skjutfält enligt bestämmelserna i bilagan till förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

3.4 Överväganden och förslag

Bör arbetsuppgifterna ankomma på polisen?

Polisens arbetsuppgifter med de flesta av dessa tillståndsfrågor har oftast mycket liten polisiär relevans. Arbetsuppgifterna ankommer i dag på polismyndigheten på grund av polisens ansvar för ordnings- och säkerhetsfrågor men det kan ifrågasättas hur stort inslaget verkligen är av dessa frågor i de aktuella ärendetyperna. Det finns därför mycket starka skäl att flytta över flera av arbetsuppgifterna till annan huvudman.

Tillstånd att ta i anspråk offentlig plats

Av förarbetena till ordningslagen (prop. 1992/93:210) framgår att flera remissinstanser, bl.a. Rikspolisstyrelsen och några kommuner, ansåg att tillståndsförfarandet borde kastas om så att kommunerna blev tillståndsmyndigheter och att polismyndigheterna i stället fick yttra sig i ärendena om tillstånd att ianspråktaga offentlig plats. Även i förarbetena till Allmänna ordningsstadgan (prop. 1956:143 s. 83 f.) diskuterades ingående om tillståndsgivningen avseende ianspråktagande av offentlig plats borde ankomma på polismyndigheten eller på en kommunal myndighet. De skäl som där anfördes för att beslutanderätten borde ligga på en kommunal myndighet var att eftersom gator och andra allmänna platser i regel ägdes eller förvaltades av kommunerna var det befogat att kommunerna fick ett avgörande inflytande på frågan om vem som skulle få nyttja marken. De skäl som å andra sidan anfördes för att lägga beslutanderätten hos polismyndigheterna var att framför allt ordnings- och trafikförhållanden skulle beaktas. Vidare påpekades att hänsynen till allmänheten talade för att förfarandet skulle vara enkelt och att man borde om möjligt undvika att kräva tillstånd av flera myndigheter. De skäl som anfördes i förarbetena till ordningslagen (prop. 1992/93:210) för att behålla den ordningen som gällde enligt Allmänna ordningsstadgan var i stora drag desamma. Det angavs vidare i samma förarbeten att uppgiften att förebygga och ingripa mot ordningsstörningar och att övervaka trafiken ankommer på polisen, att kommunerna inte har några sådana uppgifter och att det därför är naturligt att prövningen av

olika ärenden där avgörande vikt måste tillmätas allmän ordning och säkerhet läggs på polisen.

Utredningen delar dessa principiella synpunkter. Emellertid finns det skäl att ifrågasätta om tillståndsärenden vad gäller ianspråktagande av offentlig plats verkligen i så hög grad genomsyrras av frågor om ordning och säkerhet. I detta sammanhang kan noteras att det av Trygghetsutredningens slutbetänkande, Trygghet mot brott, Rollfördelning och samverkan, (SOU 1995:146) framgår att erfarenheten visar att det, i synnerhet i de större kommunerna, finns ständigt återkommande ärenden och ärendegrupper där ordnings- och säkerhetsaspekter sällan eller aldrig förekommer. Exempel på detta kan vara uppställning av byggnadsställningar och skyltar men även tillstånd att ställa upp kioskbyggnad eller förlängning av sådant tillstånd.

Utredningen framförde i delbetänkandet att flertalet av de tillståndsärenden som avser ianspråktagande av offentlig plats är rena rutinärenden. Ansökan kan t.ex. gälla en regelbundet återkommande begäran från en känd sökande om att få använda en särskild plats för ett vid tidigare tillfällen godkänt ändamål.

I utredningens delbetänkande angavs vidare att det till utredningen framförts synpunkter att skälen för att polismyndigheten skall vara tillståndsmyndighet för ansökningar om ianspråktagande av offentlig plats är betydligt färre och mindre tungt vägande nu än vad som var fallet vid ordningslagens ikraftträdande. Det konstaterades vidare i delbetänkandet att ansökningarna där just ordnings- och säkerhetstänkande är av avgörande betydelse för bedömningen utgör en allt mindre del av ärendena.

Av promemorian Några frågor om ordningslagen (Ds 2001:66), som bl.a. behandlar frågan om tillståndsgivning vid ansökan om ianspråktagande av offentlig plats, framgår att remissutfallet till Trygghetsutredningens förslag om att de kommuner som så önskar skulle ansvara för tillståndsgivningen när det gäller ianspråktagande av offentlig plats var splittrat och att majoriteten av kommunerna, kommunförbundet och ett par länsrätter samt Rikspolisstyrelsen var positiva till förslaget. Vidare framgår av promemorian att en genomgående synpunkt var att frågor om tillstånd att disponera offentlig plats i första hand är en kommunal angelägenhet och inte primärt en ordningsfråga. I promemorian slogs vidare fast att de frågor som aktualiseras i ärenden om tillstånd till upplåtelse av

offentlig plats sällan berör frågor som rör ordning och säkerhet utan avser oftast mer renodlade kommunala angelägenheter.

Emellertid föreslogs i promemorian ingen ändring av nuvarande förhållanden när det gäller ansökan om att få ta i anspråk offentlig plats. Skälen till det angavs vara att en ordning där enskilda kommuner får bestämma vem som skall handlägga ärenden om tillstånd till upplåtelse av offentlig plats riskerar att leda till ökad byråkrati och framför allt till oklarhet om vilka bestämmelser som gäller samt få som konsekvens att olika regler för överklagande av besluten kommer att gälla i olika kommuner.

Utredningen delar de synpunkter om vilka frågor som vanligtvis aktualiseras i ärenden om tillstånd att ta i anspråk offentlig plats som lagts fram i promemorian. Övervägande delen av dessa tillståndsärenden har ingen nämnvärd polisiär relevans enligt utredningens mening. Säsom en remissinstans uppgett i yttrande över utredningens delbetänkande är det ett föråldrat synsätt att primärt betrakta upplåtelse av allmän platsmark som en ordningsfråga samt att de polisiära synpunkterna som regel är av underordnad betydelse. I de fall där frågor om hänsyn till trafiken eller till allmän ordning och säkerhet gör sig gällande har dessutom polismyndigheten enligt utredningens förslag möjlighet att föreskriva villkor för beviljande av ansökan och i förekommande fall förhindra att ansökan bifalles genom att avstyrka den. Detsamma skall gälla för lokala föreskrifter som tar sikte på ianspråktagande av offentlig plats.

Tillstånd till sprängning, tillstånd att använda skjutbana som inte tillhör försvarsmakten samt tillstånd att använda pyrotekniska varor

Enligt utredningens mening är förhållandena desamma vad gäller tillstånd till sprängning, tillstånd att använda skjutbana som inte tillhör försvarsmakten och även tillstånd att använda pyrotekniska varor när det gäller inslaget av frågor om trafik, ordning och säkerhet. Naturligtvis förekommer ordnings- och säkerhetsaspekter i vissa fall vid bedömningen av dessa frågor men enligt utredningens mening kan denna aspekt, när det är aktuellt, väl tillgodoses genom att polismyndigheten alltid bereds tillfälle att yttra sig över sådana ansökningar samt att myndigheten ges möjlighet att ställa upp villkor för bifall till en sådan ansökan i de fall det ter sig nödvändigt utifrån trafikfrågor eller ett ordnings-

och säkerhetsperspektiv. Det skall således enligt utredningens förslag även fortsättningsvis vara polisens ansvar att bedöma dessa frågor ur ett ordnings- och säkerhetsperspektiv men när det inte inställer sig några sådana frågor skall polismyndigheten inte behöva yttra sig.

När det gäller tillstånd till sprängning görs i dag en kontroll i polisens register av sökandens laglydighet och eventuell misskötsamhet och i nykterhetskänslighet kontrolleras i Vägtrafikregistrets del för körkortsregistrering. Även dessa frågor kan tillgodoses genom att polismyndigheten ges tillfälle att yttra sig i ärendena.

Beträffande användning av pyrotekniska varor kan det dessutom konstateras, enligt vad utredningen erfarit, att det är en ärendetyp som vanligtvis handläggs av civilanställda inom polismyndigheten.

Svenska Kommunförbundet har anfört att krav på nationell likfomighet gör sig starkt gällande i dessa ärenden och att de därför bör ankomma på staten samt har dessutom anfört att det lokala handlingsutrymmet är starkt begränsat. Utredningen menar att även om utgångspunkten måste vara en strävan efter nationell likformighet i ärendena kan det lokala handlingsutrymmet inte anses vara begränsat eftersom det framstår som naturligt att de lokala förhållandena i det enskilda fallet måste få en stor betydelse vid ärendets bedömning.

Tillstånd för skjutning med eldvapen och med luft- och fjädervapen

När det gäller ansökan om tillstånd för skjutning med eldvapen och med luft- och fjädervapen finner utredningen emellertid att dessa ärendetyper har en sådan stark anknytning till polisens uppgift att upprätthålla allmän ordning och säkerhet att övervägande skäl talar för att arbetsuppgiften även i fortsättningen bör ankomma på polisen.

Vem bör lämpligen utföra arbetsuppgifterna i stället?

Tillstånd att ta i anspråk offentlig plats

Enligt nuvarande ordning utför kommunen en stor del av arbetet när det gäller tillstånd till ianspråktagande av offentlig plats genom att kommunen är remissinstans med vetorätt och rätt att ställa upp

villkor för ansökans beviljande. Vidare kan konstateras att kommunens uppgifter inom byggnads-, plan-, miljö-, och trafikområdet medför att de har viktiga intressen att bevaka när det gäller att upplåta offentliga platser för andra ändamål än de som området har avsatts för. Såsom framhålles i förarbetena till ordningslagen (prop. 1992/93:201) har kommunen mera övergripande samhällsintressen att bevaka i detta sammanhang. I samma förarbeten konstateras också att de politiska målsättningarna i en kommun måste tillåtas spela roll för kommunens ställningstagande till ianspråktagande av offentlig plats för något annat ändamål än det för vilket området avsatts. Sammanfattningsvis kan alltså sägas att kommunen har betydande intressen att bevaka när det gäller denna ärendetyp och arbetsuppgiften faller väl in i kommunens verksamhetsområde genom att den präglas av stort lokalt handlingsutrymme och fordrar god lokalkännedom. Det är svårt att se någon alternativ mottagare av ärendetypen.

Tillstånd till sprängning, tillstånd till användande av skjutbana som inte tillhör försvarsmakten och tillstånd att använda pyrotekniska varor

När det gäller tillstånd till sprängning, tillstånd till användande av skjutbana som inte tillhör försvarsmakten och tillstånd att använda pyrotekniska varor finns i dag ingen skyldighet för polismyndigheten enligt 3 kap. OL att inhämta yttrande från kommunen. Däremot kan nämnas att när det gäller spränglov finns det föreskrifter meddelade av Rikspolisstyrelsen som innebär att när det gäller sprängarbete som ställer särskilda krav på säkerheten, t.ex. sprängning nära bostadshus eller bensinstation, bör samråd ske med berörd myndighet eller annan som kan beröras av arbetet. Som exempel nämns byggnadsnämnd, räddningsnämnd, gatukontor m.fl. Beträffande tillstånd att använda skjutbana såvitt nu är i fråga kan vidare nämnas att anmälan enligt miljöbalken skall göras till kommunen beträffande civil skjutbana som är stadigvarande inrättad för skjutning med skarp ammunition utomhus (21 § förordning [1998:899] om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd). Kommunal nämnd är dessutom ansvarig för tillsynen över efterlevnaden av föreskrifter enligt miljöbalken för sådan skjutbana (förordning [1998:900] om tillsyn enligt miljöbalken).

Utredningen menar att prövning av ansökan om tillstånd till sprängning, tillstånd till användande av skjutbana som inte tillhör försvarsmakten samt tillstånd att använda pyrotekniska varor är uppgifter som kräver ett betydande inslag av lokalkännedom och som har en stark anknytning till kommunens geografiska område. Någon remissinstans har, såsom ovan redovisats, framfört synpunkten att ärendena bör hanteras av staten eftersom det lokala handlingsutrymmet är mycket begränsat. Utredningen delar inte denna synpunkt utan menar att det lokala handlingsutrymmet är stort i dessa ärenden eftersom de lokala förhållandena i varje enskilt fall måste få avgörande betydelse för utgången i ärendet. Ytterligare argument för att tillståndsärendena bör ankomma på polismyndigheten som framförts vid remissförfarandet är att prövningen av ärendena domineras av skyddsintressen som är formulerade med hänsyn till den allmänna ordningen och säkerheten. Utredningen menar att dessa frågor inte har särskilt framträdande roll i praktiken vid prövningen av ärendena och att i de fall frågorna är av betydelse blir de väl belysta och genomgångna genom att polismyndigheten ges möjlighet att yttra sig och, då så erfordras, ställa upp villkor för ansökans beviljande. En remissinstans har pekat på att det sker en expertmedverkan genom Statens Skytteombud vid den säkerhetsbesiktning som föregår och ligger till grund för polismyndighetens tillståndsgivning i dag. Utredningens förslag skulle inte innebära någon förändring i denna del. Naturvårdsverket har påpekat att när det gäller tillstånd att använda skjutbanor kan det vara lämpligt att sådana frågor handläggs av den myndighet som skall bedöma ansökningar om tillstånd till eller anmälningar av skjutbana eller skjutfält enligt bestämmelserna om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Det skulle innebära att länsstyrelserna skulle ansvara för vissa ärenden rörande större skjutfält medan kommunerna ansvarar för mindre skjutbanor utomhus. Detta är naturligtvis ett alternativ som har den fördelen att man får en sammanhållen handläggning av tillståndsfrågor när det gäller varje slag av skjutbana. Emellertid finner utredningen att en sådan ordning medför risk för ökad byråkrati och oklarheter samt att det är ägnat att försvåra för den enskilde att dela upp tillståndsgivningen på ett sådant sätt.

Sammantaget finner utredningen att arbetsuppgifterna med dessa tillståndsärenden väl sammanfaller med kommunens verksamhetsområde och att det finns samordningsvinster med att handlägg-

ningen sker där. Utredningens bedömning är därför att arbetsuppgifterna skall tas över av kommunen.

Avgifter

Enligt nuvarande ordning tas avgift ut för prövning av en ansökan om tillstånd att använda offentlig plats, tillstånd till sprängning, tillstånd till användande av skjutbana eller förlängning av sådant tillstånd, tillstånd att använda pyrotekniska varor samt tillstånd enligt lokal föreskrift enligt 2 § förordning (1993:1631) om avgifter för vissa ärenden enligt ordningslagen (1993:1617). Denna paragraf föreskriver att avgift skall tas ut enligt olika angivna avgiftsklasser samt att för ansökningsavgiftens storlek m.m. gäller bestämmelserna i 9–14 § § avgiftsförordningen (1992:191). Av den sistnämnda förordningen framgår att avgifterna för nämnda tillstånd för närvarande (juni 2002) varierar mellan 200 kr och 4 100 kr. Vidare framgår av samma förordning att en myndighet får disponera avgiftsinkomster endast efter ett särskilt bemyndigande med vissa undantag samt att övriga inkomster från avgiftsbelagd verksamhet skall tillföras statsverkets checkräkning i Riksbanken och redovisas under den inkomsttitel på statsbudgeten som regeringen bestämmer.

Om nämnda tillståndsärenden flyttas över till kommunen skall enligt vår mening kommunerna ges rätt att ta ut avgift för prövning av ärendena. Målsättningen bör vara att verksamheten blir självfinansierad. Utredningens förslag innebär att ändringar måste göras i förordningen (1993:1631) om avgifter för vissa ärenden enligt ordningslagen.

Utredningen har övervägt var en bestämmelse om kommunens rätt att ta ut avgift för tillståndsärenden enligt 3 kap. OL skall placeras. Lagen (1957:259) om rätt för kommun att ta ut avgift för vissa upplåtelser av offentlig plats, m.m. föreskriver att en kommun får ta ut ersättning för användningen av offentlig plats om tillstånd beviljats i enlighet med 3 kap. OL och det rör sig om sådan offentlig plats som står under kommunens förvaltning. Ett alternativ är att i denna lag införa en bestämmelse om kommunens rätt att ta ut avgift för prövningen av sådana tillstånd. Eftersom ifrågakvarande lag endast avser frågor som sammanhänger med offentlig plats och då bestämmelserna i lagen avser en form av hyresavgifter och inte avgifter för kommunens handläggning menar

utredningen att det inte framstår som lämpligt att i denna lag ta in en bestämmelse om rätt för kommunen att ta ut avgift för handläggningen av tillståndsärendena. Enligt utredningens mening skall en bestämmelse om rätt för kommunen att ta ut avgift för dessa tillståndsärenden införas i samband med bestämmelserna om tillståndsgivningen på samma sätt som t.ex. i alkohollagen vad avser serveringstillstånd.

Samverkan

Ärenden som avser tillstånd att ta i anspråk offentlig plats är relativt vanligt förekommande. Övriga ärendetyper som här föreslås flyttas från polismyndigheten till kommunen är emellertid relativt få. Utredningen kunde i delbetänkandet konstatera att antalet ansökningar om sprängning har successivt minskat under åren. Även antalet ansökningar om tillstånd att använda skjutbana som inte tillhör försvarsmakten är relativt få. Det förhållandet att ansökningarna är få samtidigt som ärendena många gånger innebär att kvalificerade bedömningar måste göras medför att ärendena kan ta förhållandevis lång tid i anspråk och uppfattas som komplicerade. Det kan finnas anledning att till kommunen knyta en expert i en särskild fråga, t.ex. en sprängämneskonsult för tillståndsärendena vad gäller spränglov på samma sätt som polismyndigheten i Stockholm gjort. Eftersom nämnda ärendetyper är få finns det vidare enligt utredningens mening skäl att införa en möjlighet för kommunerna att samverka när det gäller dessa tillståndsärenden samt att ge en kommun rätt att delegera beslutanderätt till en anställd i en annan kommun. Det kan däremot inte anses lämpligt att en kommun ges rätt att fränhända sig beslutsbefogenhet i frågan till en annan kommun. Varje enskild kommun skall således behålla det politiska och rättsliga ansvaret för den verksamhet de enligt lag har att sköta även om de anlitar en person som är anställd i en annan kommun. Det handlar inte om att flytta över det lagstadgade ansvaret från t.ex. en kommun till en annan. Syftet är i stället att anställda i andra kommuner vid behov skall kunna handlägga vissa ärenden eller ärendetyper och fatta de nödvändiga besluten i den delegerande kommunens namn.

Sanktioner enligt 3 kap. ordningslagen

Enligt utredningens mening är det av stor vikt att kommunen får rätt att utfärda förelägganden, samt i förekommande fall förenat med vite, för att på ett snabbt och verksamt sätt kunna komma till rätta med olika former av missförhållanden beträffande de ärenden där kommunen är tillståndsmyndighet. Även den möjligheten som i dag föreligger för polismyndigheten att, under vissa i lagen angivna förutsättningar, vidta en åtgärd på den försumliges bekostnad och att förena ett föreläggande med vite bör ankomma på kommunen i de ärenden där kommunen är tillståndsmyndighet. Huvudregeln bör vara, liksom den är i dag, att förelägganden endast får utfärdas då den det berör inte vidtar rättelse genast efter tillsägelse eller då personen i fråga inte kan anträffas efter rimlig efterforskning.

Överklagande

Trygghetsutredningen har i sitt slutbetänkande (SOU 1995:146) fört ett resonemang kring frågan om hur kommunens beslut i ärenden avseende tillstånd att ta i anspråk offentlig plats skall få överklagas. Där konstateras att frågan uppkommer om ett avslagsbeslut från kommunen skall få överklagas genom förvaltningsbesvär så att inte bara laglighetsfrågan utan också lämplighetsfrågan kan omprövas. Utredningen ansåg dock inte att en sådan ordning skulle vara följdriktig, eftersom ett avstyrkande av kommunen redan enligt nuvarande ordning har avgörande betydelse för ärendets utgång och omprövning kan åstadkommas endast kommunalbesvärsvägen. Någon ändring synes då inte vara påkallad av att beslutsbefogenheten förs över till kommunen, fortsätter utredningen samt konstaterar att i fall då polismyndigheten avstyrker en ansökan eller anger ett villkor för tillstyrkan bör emellertid polismyndighetens beslut kunna överklagas genom förvaltningsbesvär.

Utredningen ansluter sig till Trygghetsutredningens synpunkter i denna fråga.

När det gäller övriga tillståndsärenden som nu föreslås flyttas över till kommunen bör, enligt vår mening, nuvarande ordning beträffande överklaganden inte ändras. Besluten skall således, på samma sätt som i dag, kunna överklagas till länsrätt.

3.5 Konsekvensanalys

Enligt den beräkning som gjorts inför utredningens tidigare överlämnade delbetänkande torde ca 30 årsarbetskrafter kunna frigöras för annan verksamhet inom polismyndigheten om ansvaret för ansökningar om tillstånd att använda offentlig plats flyttades från polisen till kommunen. De avgifter som tas ut vid ansökan om sådant tillstånd tillfaller i dag staten. Från polismyndigheten i Västra Götaland har utredningen fått information om att det handläggs ca 1 760 ärenden om tillstånd att ta i anspråk offentlig plats, ca 300 spränglov och ca 120 tillstånd att använda pyrotekniska varor per år. Det har även till utredningen framförts att andelen tillståndsärenden som handläggs vid polismyndigheten i Västra Götaland kan beräknas utgöra ca 10 procent av den totala mängden tillståndsärenden i landet. Mot bakgrund härav kan statens intäktsminskning, om ärendena flyttas från polismyndigheten, beräknas till i storleksordningen 12 miljoner kr.

Av Statistiska Centralbyrån utförda beräkningen av de ekonomiska konsekvenserna av utredningens förslag framgår att ca 55 årsarbetskrafter arbetar med de tillståndsärenden som utredningen, enligt detta kapitel, föreslår skall flyttas från polismyndigheten. Av dessa kan antalet polisutbildad personal beräknas vara drygt 10 årsarbetskrafter. Samtliga dessa årsarbetskrafter frigörs alltså för arbete inom polisens kärnverksamhet.

Utredningens förslag innebär att kommunerna får till uppgift att hantera ansökningar om ett antal tillståndsärenden, vilket innebär att vissa nya obligatoriska uppgifter läggs kommunerna. När det gäller förslaget påverkan på den kommunala självstyrelsen kan därför konstateras att förslaget leder till att den kommunala självstyrelsen i viss mån inskränks. Dock rör de nya uppgifterna områden där kommunerna, såsom ovan konstaterats, redan i dag utför ett betydande arbete, både i form av yttrande till polismyndighet och på grund av andra intressen såsom miljö och brandskydd. Dessutom kan utredningens förslag, som innebär att kommunerna erhåller beslutanderätt i frågorna, anses medföra en möjlighet för kommunerna att bättre anpassa verksamheten till lokala behov och förutsättningar. Utredningen anser därför att förslaget inskränkning i den kommunala självstyrelsen är godtagbar.

Härutöver finner utredningen att det framlagda förslaget i övrigt inte får några sådana konsekvenser som enligt 14 och 15 §§

kommittéförordningen (1998:1474) motiverar en särskild redovisning.

4 Tillstånd att driva hotell- och pensionatrörelse

Utredningens förslag:

- Frågor om tillstånd att driva hotell- och pensionatrörelse skall avgöras av kommunen.
- Tillsynen av efterlevnaden av bestämmelserna i lag (1966:742) om hotell- och pensionatrörelse skall handhas av kommunen.
- Kommunen skall ha rätt att, vid en prövning av den sökandes vandel, få tillgång till vissa begränsade registeruppgifter.
- En bestämmelse om kommunernas rätt till samverkan sinsemellan i frågan införs.
- Kommunen ges rätt att ta ut avgifter för ärendena.

4.1 Nuvarande reglering

Tillstånd att bedriva hotell- och pensionatrörelse regleras i lagen (1966:742) om hotell- och pensionatrörelse. Enligt 2 § nämnda lag får sådan rörelse som är avsedd att samtidigt ta emot minst nio gäster eller som omfattar minst fem gästrum drivas endast av den som har tillstånd från polismyndigheten på orten. Innan lagen trädde i kraft var länsstyrelsen tillståndsmyndighet. Av 3 § framgår att om tillståndspliktig rörelse drivs av bolag, förening eller annan samfällighet skall föreståndare finnas för rörelsen. Vidare föreskrivs i samma lagrum att föreståndare får utses även av tillståndshavare som är enskild person samt att polismyndigheten får ålägga sådan tillståndshavare att utse föreståndare om särskilda skäl föreligger. Lagrummet stadgar vidare att föreståndare skall vara godkänd av polismyndigheten.

Av 5 § framgår att skriftligt bevis skall utfärdas om tillstånd beviljas. Vidare framgår att kopia av beviset skall sändas till den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom

räddningstjänsten, inom plan- och byggnadsväsendet och inom miljö- och hälsoskyddsområdet.

Vidare föreskrivs i 8 § att tillståndshavaren skriftligen skall anmäla hos polismyndigheten om rörelsen upphör, om han inte vill utnyttja tillståndet eller om hinder mot att börja rörelsen uppkommer. Polismyndigheten skall då återkalla tillståndet och underrätta byggnadsnämnden, brandchefen och miljö- och hälsoskydds-nämnden härom. Polismyndigheten skall föra register över de hotell- och pensionatrörelser för vilka tillstånd meddelats.

Den praktiska hanteringen hos polismyndigheten

Ansökningsavgiften för denna typ av ärende är 500 kr (mars 2002). Till ansökan skall fogas personbevis samt i förekommande fall bygglov. När ansökan är komplett remitterar polisen ansökan till räddningstjänsten, miljöförvaltningen och till närpolisen i det aktuella området. Räddningstjänsten yttrar sig utifrån sin tillsyn över bl.a. brandfrågor, miljöförvaltningen yttrar sig utifrån sin tillsyn över miljöfrågor och närpolisen yttrar sig i ordnings- och trafikfrågor. Dessutom görs hos polisen en s.k. vandelsprövning som innebär en registerslagning i misstankeregistret, i belastningsregistret, samt i vägtrafikregistrets del för körkortregistrering för att kontrollera uppgifter om omhändertaganden enligt lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m.m. Vidare görs en kontroll i RAR (Rationell AnmälanRutin).

4.2 Utredningens förslag i delbetänkandet

I vårt delbetänkande kom vi fram till att polisens arbetsuppgifter med dessa ärenden knappast hade någon polisiär relevans alls. Utredningens bedömning var att kommunen var en lämplig utförare av dessa ärenden eftersom kommunen redan i dag utför många arbetsuppgifter i samband med tillståndsgivningen.

4.3 Remissinstansernas yttranden

Remissinstanserna är, i den mån de yttrat sig över denna fråga, överlag positiva till förslaget som lagts fram i utredningens delbetänkande. Förslaget tillstyrks av t.ex. Laholm, Alvesta och

Nora kommuner, Malmö stads kommunstyrelse, Länsstyrelsen i Örebro län, Polisförbundet, Naturvårdsverket och av Rikspolisstyrelsen. Man menar att det inte bör ligga på polisen att handlägga ansökningar om tillstånd att få driva hotell- och pensionärörelse. Det påpekas att kommunerna redan är inblandade i dessa tillståndsärenden genom t.ex. handläggning enligt miljöbalken, räddningstjänstlagen och plan- och bygglagen.

Dock anförs att överföringen av arbetsuppgiften inte får innebära extra kostnader för kommunen samt att polisen vid förfrågan bör lämna personuppgifter m.m. om den som söker tillstånd till den tillståndsgivande myndigheten.

Sveriges Hotell- och Restaurangföretagare (SHR) uppger att det enligt deras mening inte finns några skäl att bibehålla den nuvarande ordningen utan föreslår i stället att det införs en skyldighet för innehavare av verksamhet som erbjuder tillfällig övernattning att till den lokala räddningstjänsten anmäla verksamheten och att den därefter prövas enligt gällande brandskyddsregler. SHR anser att om tillståndskravet trots allt skall hållas kvar, är det lämpligt att överföra detta till kommunen och då i första hand till den kommunala räddningstjänsten.

Naturvårdsverket anför att det med hänsyn till att bedrivande av hotell- och pensionärörelse enligt 38 § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd är förenat med anmälningsplikt till kommunerna är lämpligt att även prövningen av ifrågakvarande tillstånd överläts till kommunerna.

Svenska Kommunförbundet avstyrker vårt förslag. Som motivering anför förbundet att då prövningen avser huruvida sökanden kan driva rörelsen så att fara för allmän ordning och säkerhet inte uppkommer, då sökandens personliga lämplighet skall prövas och då prövningen inte omfattar behovet av hotell- eller pensionärörelse är det lokala handlingsutrymmet begränsat. Förbundet menar vidare att hanteringen av dessa tillståndsärenden saknar kommunal relevans utom när det gäller att vara remissinstans vid tillståndsmyndighetens prövning.

Skellefteå kommun, Jönköpings kommun, Borlänge kommun, Orust kommun, Karlskrona kommun och Ljusdals kommun delar förbundets inställning.

4.4 Överväganden och förslag

Bör arbetsuppgiften ankomma på polisen?

Polisens arbetsuppgifter när det gäller tillstånd att driva hotell- eller pensionatrörelse har knappast någon polisiär relevans alls enligt vårt sätt att se det. Visserligen föreskrivs i lagen att hotell- eller pensionatrörelse skall bedrivas på sådant sätt att den inte föranleder fara för allmän ordning och säkerhet men i dessa ärenden synes polismyndigheten i princip fungera som en samordnare av andras, särskilt kommunala förvaltningars, bedömningar om tillstånd skall beviljas eller inte. Polisens arbetsuppgifter med dessa ärenden kan sammanfattas på så sätt att myndigheten, förutom att göra en vandelsprövning, kontrollerar att andra nödvändiga tillstånd och dokument finns, förhör sig om vilken bedömning andra myndigheter och förvaltningar gör i frågan och därefter fattar beslut i anledning av ansökan. Mot bakgrund härav anser vi att uppgiften inte bör ankomma på polisen utan föras över till annan.

Vem kan lämpligen utföra arbetsuppgiften i stället?

En tänkbar utförare av arbetsuppgiften är länsstyrelsen. Av förarbetena till lagen (1966:742) om hotell- och pensionatrörelse, som i sin ursprungliga form var en förordning, (prop. 1966:124) framgår att, innan lagen trädde ikraft, fordrades för att anordna hotell eller pensionat dels byggnadsnämndens lov i fråga om byggnaden eller lokalen, dels länsstyrelsens tillstånd att i lokalen driva hotell- eller pensionatrörelse. Länsstyrelsens prövning omfattade inte bara sökandens person utan även byggnadens eller lokalens beskaffenhet. Detta innebar att länsstyrelseprövningen till viss del utgjordes av en överprövning av byggnadslovet. Denna ordning var en följd bl.a. av att byggnadstekniska bestämmelser om hotell och pensionat från början varit upptagna i hotellstadgan. I departementspromemorian som låg till grund för propositionen föreslogs att den byggnadstekniska prövningen av hotellbyggnader och hotelllokaler skulle överlåtas på byggnadsnämnderna. När det gällde frågan om vilken myndighet som skulle meddela tillstånd att driva hotellrörelse konstaterades att prövningen skulle avse ordning och säkerhet och främst inriktas på sökandens personliga lämplighet. I promemorian föreslogs att det då rådande provisoriet

med länsstyrelsen som tillståndsmyndighet skulle ersättas med att polismyndigheten beviljar tillstånd. Vid remissbehandlingen uttalade kommunförbunden sig för att någon kommunal myndighet skulle bli tillståndsmyndighet. Det föredragande statsrådet förordade polismyndigheten som tillståndsmyndighet främst av det skälet att det för att utröna sökandens personliga förhållanden behövs tillgång till bl.a. polisens register. Även om länsstyrelserna tidigare, före år 1966, varit tillståndsmyndighet i dessa ärenden synes den ordningen endast varit ett provisorium och inte föranledd av att länsstyrelsen varit särskilt lämplig för uppgiften. Även om man i och för sig kan tänka sig länsstyrelsen som utförare av dessa tillståndsärenden gör utredningen den bedömningen att det är en fördel om dessa ärenden handläggs lokalt och att det framstår som mer rationellt att överväga kommunen som utförare eftersom de redan i dag utför ett omfattande arbete med dessa ärenden. Övervägande delen av de intyg som polisen inforrdar innan ärendet avgörs är utfärdade av olika kommunala nämnder. Ett överförande av ansvaret och beslutanderätten för denna typ av tillstånd till kommunen skulle således inte innebära att en helt ny typ av ärenden tillfördes kommunen utan endast att den befintliga arbetsuppgiften utvidgades.

Någon remissinstans har påpekat att den lokala räddningstjänsten kan vara lämplig mottagare för arbetsuppgiften. Utredningen har inte för avsikt att peka ut vilket kommunalt organ som skall utföra uppgiften utan det är en fråga som ankommer på kommunen.

Registerfrågor

Polisens uppgift i dag i dessa ärenden är, vid sidan av att fungera som samordnare för diverse andra till övervägande delen kommunala yttranden, att göra en vandelsprövning av sökanden. Vid våra kontakter med handläggare av denna typ av ärenden har vi kunnat konstatera att de kontroller man gör är slagning i misstankeregistret, belastningsregistret, vägtrafikregistret (för kontroll om sökanden omhändertagits enligt lagen [1976:511] om omhändertagande av berusade personer m.m.) samt en kontroll i RAR (Rationell AnmälanRutin). För att kommunen skall kunna göra motsvarande prövning ser utredningen två alternativ. Det ena är att en ansökan om att driva hotell- eller pensionatrörelse inte får

bifallas utan att polismyndighetens yttrande inhämtas på samma sätt som gäller för serveringstillstånd enligt 7 kap. 14 § alkohollagen (1994:1738). Det andra alternativet är att kommunen ges rätt att i dessa specifika ärenden få tillgång till vissa begränsade registeruppgifter på samma sätt som gäller i ärenden om serveringstillstånd i enlighet med 11 § 12 förordning (1999:1134) om belastningsregister och i vissa ärenden om förvärvstillstånd avseende hyresfastighet i enlighet med 4 § 23 förordning (1999:1135) om misstankeregister. Enligt den först nämnda bestämmelsen har kommunal myndighet rätt att i ärenden om serveringstillstånd få ut uppgifter ur belastningsregistret om brott som föranlett någon annan påföljd än böter i fråga om den som ärendet gäller. Enligt den andra angivna bestämmelsen har en kommunal myndighet i vissa ärenden om förvärvstillstånd avseende hyresfastigheter rätt att få ut uppgifter ur misstankeregistret om brott för vilket åtal har väckts i fråga om den som ärendet avser.

Utredningen förordar det alternativ som innebär att kommunen får rätt till motsvarande begränsade uppgifter ur misstankeregistret och belastningsregistret i dessa specifika ärenden eftersom det finns klara rationaliseringsvinster med att flytta över handläggningen av ärendetypen i sin helhet till kommunen. Bestämmelserna bör tas in i nämnda förordningar och bör utformas på samma sätt som de ovan nämnda bestämmelserna. Härutöver bör, enligt utredningens mening, kommunen i ärenden om tillstånd att driva hotell- och pensionatrörelse, genom införandet av en bestämmelse i förordning (2001:650) om vägtrafikregister, ges möjlighet att få uppgifter om sökanden omhändertagits enligt lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m.m. Kommunen har redan i dag, bl.a. på sätt som ovan redogjorts för, i vissa ärenden tillgång till vissa uppgifter ur dessa register. Enligt utredningens mening innebär den föreslagna utökningen av kommunernas tillgång till registeruppgifter inte någon nämnvärd risk för spridning av integritetskänsliga uppgifter.

Samverkan

Mot bakgrund av att det kan vara svårt för mindre kommuner att upprätthålla kompetensen på detta område bör det finnas möjlighet för kommuner att samverka med varandra i denna fråga. En bestämmelse om rätt för en kommun att träffa avtal med en annan

kommun om att helt eller delvis ombesörja kommunens uppgifter enligt lagen bör därför införas. Av samma skäl bör dessutom införas en bestämmelse om att en kommun får delegera beslutanderätten i frågan till en anställd i en annan kommun. Det kan däremot inte anses lämpligt att en kommun ges rätt att fränhända sig beslutsbefogenhet i frågan till en annan kommun. Varje enskild kommun skall således behålla det politiska och rättsliga ansvaret för den verksamhet de enligt lag har att sköta även om de anlitar en person som är anställd i en annan kommun. Det handlar inte om att flytta över det lagstadgade ansvaret från t.ex. en kommun till en annan. Syftet är i stället att anställda i andra kommuner vid behov skall kunna handlägga vissa ärenden eller ärendetyper och fatta de nödvändiga besluten i den delegerande kommunens namn.

Tillsynen av lagens efterlevnad

I dag har polismyndigheten rätt att bereda sig tillträde till hotell och pensionat för att se till att bestämmelserna i lagen iakttas. Vid en överföring av tillståndsärendena från polismyndigheten till kommunen är det enligt vår mening lämpligt att tillsynen av efterlevnaden av bestämmelserna i lagen förs över till kommunen. Kommunen bör, på samma sätt som anges i t.ex. 57 § räddningstjänstlagen (1986:1102), kunna begära det biträde av polismyndigheten som behövs för tillsynen.

Avgifter

Avgiften för tillståndsärendet regleras i förordning (1992:202) om avgifter för ärenden enligt lagen (1966:742) om hotell- och pensionatrörelse. Enligt denna förordning tas avgift ut för prövning av ansökan om tillstånd att driva hotell- eller pensionatrörelse och om godkännande av föreståndare eller ersättare. När det gäller avgiftens storlek hänvisar lagen till avgiftsförordningen (1992:191). För närvarande (juni 2002) är avgiften 500 kr.

Avgiftsförordningen gäller för myndigheter under regeringen samt i vissa delar för de allmänna försäkringskassorna. Om tillståndsärendena flyttas över från polisen till kommunerna måste de nuvarande bestämmelserna om avgifter ändras.

Enligt 8 kap. 3 b § kommunallagen (1991:900) får kommuner för tjänster eller nyttigheter som kommuner är skyldiga att tillhandahålla ta ut avgifter bara om det är särskilt föreskrivet. Eftersom vårt förslag innebär att kommunerna åläggs en skyldighet att pröva ansökan om tillstånd samt utöva tillsyn över lagens efterlevnad måste således en bestämmelse införas om att kommunerna har rätt att ta ut avgift för dessa uppgifter.

Överklagande

I dag överklagas polisens beslut enligt lagen (1966:742) om hotell- och pensionatrörelse till länsstyrelsen och därefter till länsrätten. Länsrättens beslut får i sin tur överklagas till kammarrätten där det fordras prövningstillstånd. Tidigare, före den 1 maj 1996 överklagades polismyndighetens beslut i dessa ärenden till länsstyrelsen och därefter direkt till kammarrätten. Den ändring som genomfördes genom införandet av de nu gällande överklagandebestämmelserna motiverades av att huvudprincipen skall vara att den första domstolsprövningen skall ligga i länsrätt (prop. 1995/96:22). Ändringen innebar att instanskedjan förlängdes med en domstolsinstans. Ärendetypen är inte särskilt frekvent enligt vad utredningen erfarit. Ärendetypen är inte heller av sådant slag att det finns särskild anledning att ställa den under länsstyrelsens bedömning, sett utifrån länsstyrelsens särskilda kompetensområde. Utredningen kan inte se några bärande skäl till att länsstyrelsen skall vara överprövningsinstans i dessa ärenden. Om polisens arbetsuppgifter flyttas till kommunen i enlighet med utredningens förslag är det rimligare att överklagande får ske direkt till länsrätten för att därefter kunna överklagas till kammarrätten där prövningstillstånd skall krävas.

4.5 Konsekvensanalys

Utredningens förslag innebär att kommunerna tar över de arbetsuppgifter som polismyndigheterna i dag utför. Kommunerna handlägger redan i nuläget flera arbetsuppgifter i samband med att polismyndigheter lämnar över ansökan om tillstånd att driva hotell- och pensionatrörelse på remiss. Det är således inte fråga om att föra över helt nya arbetsuppgifter på kommunerna utan endast en

utvidgning av redan befintliga sådana uppgifter. Naturligtvis kommer ett genomförande av vårt förslag innebära ett visst merarbete för kommunerna och därmed i någon mån ökade kostnader. Vi menar dock att kommunerna, enligt principerna om full kostnadstäckning, kan finansiera detta genom införandet av en rätt för kommunen att ta ut avgifter och genom att kommunen har möjlighet att anpassa avgifterna för tillståndshanteringen efter sin kostnad.

Härutöver kan konstateras att det enligt utredningens förslag måste anses medföra en förbättring av den offentliga servicen genom att det införs ett enklare förfarande för den enskilde eftersom den enskilde endast behöver vända sig till kommunen för erforderliga tillstånd.

Utredningens förslag innebär att kommunerna får till uppgift att hantera ansökningar om tillstånd att driva hotell- eller pensionatrörelse, vilket innebär att vissa nya obligatoriska uppgifter åläggs kommunerna. När det gäller förslaget påverkan på den kommunala självstyrelsen kan därför konstateras att förslaget leder till att den kommunala självstyrelsen i viss mån inskränks. Dock rör de nya uppgifterna områden där kommunerna, såsom ovan konstaterats, redan i dag utför ett betydande arbete, både i form av yttrande till polismyndighet och på grund av andra intressen såsom miljö och brandskydd. Dessutom kan utredningens förslag, som innebär att kommunerna erhåller beslutanderätt i frågorna, anses medföra en möjlighet för kommunerna att bättre anpassa verksamheten till lokala behov och förutsättningar. Utredningen anser därför att förslaget på inskränkning i den kommunala självstyrelsen är godtagbar.

Utredningens förslag innebär en intäktsminskning för staten motsvarande ansökningsavgiften för ärendetypen. Från polismyndigheten i Västra Götaland har utredningen erhållit uppgifter om antalet ärenden för de senaste åren. Vidare har uppgetts att det uppskattningsvis kan beräknas att polismyndigheten i Västra Götaland har ca tio procent av landets tillståndsärenden. Mot bakgrund av dessa uppgifter kan beräknas att det inkommer ca 600–700 ärenden av detta slag per år i landet. Statens intäktsminskning kan, mot bakgrund av dessa uppgifter, beräknas komma att uppgå till 300 000–350 000 kr. När det gäller en beräkning av den sammanlagda årsarbetskraften som ärendetypen tar i anspråk hos polismyndigheten har utredningen inte kunnat få närmare uppgifter om detta. Emellertid har framgått av uppgifter

från polismyndigheten i Västra Götaland att genomströmningstiden för ärenden av detta slag är relativt lång, i genomsnitt ca 144 dagar, beroende på ett omfattande remissförfarande. Den primära effekten av att flytta arbetsuppgiften från polisen är, enligt utredningens mening, att det är ett led i att föra bort sådana arbetsuppgifter som är verksamhetsfrämmande. En annan effekt av en överflyttning av ärendetypen till kommunen är att handläggningstiden kommer att förkortas för sökanden. Den personalresurs som frigörs för arbete inom polisens kärnverksamhet kan emellertid inte betraktas som större än några enstaka årsarbetskrafter. Utredningen uppskattar att ca 10 årsarbetskrafter frigörs för arbetsuppgifter inom polisens kärnverksamhet vid ett genomförande av förslaget.

Härutöver finner utredningen att det framlagda förslaget i övrigt inte får några sådana konsekvenser som enligt 14 och 15 §§ kommittéförordningen (1998:1474) motiverar en särskild redovisning.

5 Tillstånd att handha explosiva varor m.m.

Utredningens förslag:

- De frågor om tillstånd beträffande explosiva varor som i dag avgörs av polismyndigheten skall i stället avgöras av kommunen.
- Kommunen ges rätt att ta ut avgifter för ärendena.
- Kommunen skall att informera polismyndigheten när en ansökan om tillstånd beträffande explosiva varor inkommer.
- En bestämmelse om kommunernas rätt till samverkan sinsemellan i frågan införs.

5.1 Nuvarande reglering

Bestämmelser om tillstånd att handha explosiva varor finns i lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor. Enligt 11 § skall den som hanterar eller importerar explosiva varor och den som yrkesmässigt eller i större mängd hanterar brandfarliga varor ha tillstånd till det. Av 13 § framgår att frågor om tillstånd beträffande brandfarliga varor som rör annan än Försvarsmakten, Försvarets materielverk eller Fortifikationsverket prövas av den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom plan- och byggnadsväsendet. Vidare framgår att frågor om tillstånd i övrigt enligt lagen prövas enligt vad regeringen närmare föreskriver av Statens räddningsverk eller polismyndigheten. Regeringen har i förordning (1988:1145) om brandfarliga och explosiva varor lämnat närmare föreskrifter om bl.a. tillståndsfrågan (20–31 §§).

Av 16 § framgår att Statens räddningsverk utövar den centrala tillsynen över efterlevnaden av lagen samt de föreskrifter och villkor som meddelats med stöd av lagen. Samma lagrum föreskriver att tillsynen på det lokala planet utövas av, om inte regeringen föreskriver annat, den eller de kommunala nämnder som

svarar för räddningstjänsten i fråga om brandfarliga varor och av polismyndigheten i fråga om explosiva varor.

Enligt 27 § får ett beslut i tillståndsärende av en kommunal nämnd som fullgör uppgifter inom plan- och byggnadsväsendet överklagas hos länsstyrelsen. Länsstyrelsens beslut får enligt samma lagrum överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten. Statens räddningsverk får överklaga nämndens beslut om tillstånd. Polismyndighetens beslut i tillståndsärenden får överklagas hos Räddningsverket. Räddningsverkets beslut får inte överklagas. Beslut som Räddningsverket fattat såsom första instans i tillståndsärenden får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Beslut av en polismyndighet och av en kommunal nämnd i tillsynsärenden får överklagas hos Statens räddningsverk vars beslut i sin tur inte får överklagas.

Enligt 22 § förordningen (1988:1145) om brandfarliga och explosiva varor samt enligt 13 § lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor gäller följande. Statens räddningsverk prövar frågor om tillstånd till hantering av brandfarliga varor inom Försvarsmakten, Försvarets materielverk och Fortifikationsverket. Frågor om tillstånd till yrkesmässig hantering och hantering i större mängd av brandfarliga varor i övriga fall prövas av den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom plan- och byggnadsväsendet i den kommun där hanteringen skall bedrivas (22 §).

Statens räddningsverk prövar också frågor om tillstånd till tillverkning, bearbetning, behandling, förstöring, underhåll och återvinning av explosiva varor samt annan hantering eller import av explosiva varor som sker i anslutning till sådan nämnd hantering, överföring och sådan hantering av explosiva varor som nämns i 20 § andra stycket inom Försvarsmakten eller Försvarets materielverk.

Frågor om tillstånd till hantering eller import av explosiva varor i övriga fall prövas av polismyndigheten i det distrikt där verksamheten skall bedrivas. Statens räddningsverk får föreskriva att enklare ärenden skall prövas av polismyndigheten.

Innan sådana kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom plan- och byggnadsväsendet meddelar ett tillstånd till eller ger ett förhandsbesked avseende yrkesmässig hantering och hantering i större mängd av brandfarliga varor skall nämnden, om inte omständigheterna i ärendet gör det onödigt, samråda med den eller

de kommunala nämnder som svarar för räddningstjänsten, Statens räddningsverk och andra kommunala eller statliga myndigheter vilkas verksamhetsområde berörs av ärendet.

Vidare skall Statens räddningsverk och polismyndigheten, innan de meddelar tillstånd eller ger förhandsbesked, samråda med varandra och med sådan nämnd som avses i 22 §, den eller de kommunala nämnder som svarar för räddningstjänsten och de andra kommunala och statliga myndigheter vilkas verksamhetsområde berörs av ärendet.

Enligt 40 a § får avgifter tas ut för prövning enligt denna förordning av ansökan om vissa i lagrummets andra stycke angivna tillstånd eller godkännanden och som meddelas av en polismyndighet. För ansökningsavgiftens storlek m.m. gäller bestämmelserna i 9–14 §§ avgiftsförordningen (1992:191).

Den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot kravet på tillstånd eller mot föreskrift, villkor eller förbud som har meddelats med stöd av bl.a. 6–12 §§ döms enligt 21 § första stycket till böter eller fängelse i högst ett år. I ringa fall döms inte till ansvar. Sedan den 1 juli 2002 döms, enligt 21 § tredje stycket, den som med uppsåt bryter mot 11 § första stycket såvitt gäller tillståndsplikten i fråga om explosiva varor, om brottet är grovt, till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Till grund för denna bestämmelse låg ett förslag av Kommittén om straffansvar för organiserad brottslighet m.m. Kommittén fann att beslagen av handgranater, minor, dynamit och andra sprängmedel m.m. i de studerade kriminella miljöerna tycks ha ökat i omfattning. Kommittén ansåg att de olikheter vad gäller straffskalorna avseende brott mot vapenlagen och brott mot lagen om brandfarliga och explosiva varor, som huvudsakligen bestod i att det inte fanns någon särskild straffskala för grovt brott mot den senare lagen borde tas bort. Kommittén anförde att det är tydligt att ett otillåtet innehav av t.ex. handgranater och minor kan vara en väl så farlig och straffvärd gärning som de allvarligare fallen av otillåtna innehav av skjutvapen, en uppfattning som regeringen delade (prop. 2001/02:59).

5.2 Utredningens förslag i delbetänkandet

Utredningen föreslog i delbetänkandet att ansökningar om tillstånd till import och hantering av explosiva varor skulle kunna handläggas av kommunen. Detta skulle innebära att kommunen samtidigt får rätt att ta ut avgift för handläggningen av ärendena. Vi angav även att kommunen bör, om handläggningen av ärendena tas över av dem, åläggas en informationsskyldighet gentemot polismyndigheten.

5.3 Remissinstansernas yttranden

Rikspolisstyrelsen, Polisförbundet, Alvesta kommun, Malmö stad kommunstyrelse, Nora kommun, Bromölla kommun, Länsstyrelsen i Örebro län, Naturvårdsverket samt Glesbygdverket ställer sig positiva till utredningens förslag. Ett par remissinstanser påpekar att överföringen inte får innebära extra kostnader för kommunen. Man förordar också att polismyndigheten skall ha skyldighet att yttra sig och dessutom vetorätt. Vidare anføres att det kan vara en betungande uppgift för de små kommunerna som har en tämligen liten organisation. Även om kommunerna får rätt att ta ur avgifter för handläggningen kan antalet ansökningar, enligt remissinstanserna, vara så få att det inte är möjligt att genomföra personalförstärkningar för att utföra uppgiften.

Negativa till förslaget är Svenska Kommunförbundet, Räddningsverket, Karlskrona kommun, Laholms kommun, Orust kommun, Arboga kommun, Ljusdals kommun, Jönköpings kommun Borlänge kommun, Jusek samt Härjedalens kommun. En av synpunkterna som framförs är att dessa tillståndsärenden domineras av skyddsintressen som är formulerade med hänsyn till den allmänna ordningen och säkerheten. Vidare framförs att kravet på nationell likformighet gör sig gällande och att ärendena därför bör ankomma på staten. Uppgiften anses också sakna kommunal relevans eftersom det lokala handlingsutrymmet är starkt begränsat.

Räddningsverket anför att utredningen inte har belyst konsekvenser av förslaget vare sig säkerhetsmässiga, kompetensmässiga eller ekonomiska samt att utredningen inte har identifierat nödvändiga åtgärder som kan behöva genomföras för att realisera förslaget. Verket är av den uppfattningen att en eventuell

överföring av uppgifterna till kommunerna bör utredas ytterligare och att detta bör ske i samband med en översyn av lagen om brandfarliga och explosiva varor. Verket påpekar att uppgiftsfördelningen mellan central och lokal nivå bör ses över i en sådan översyn.

Slutligen pekas på brist vad gäller såväl personella som ekonomiska resurser för att ta över arbetsuppgifter som i dag ankommer på polisen.

5.4 Överväganden och förslag

Bör arbetsuppgiften ankomma på polisen?

De arbetsuppgifter som i dag ankommer på polisen vad gäller tillstånd att handha explosiva varor kan inte anses vara sådana att de kräver den utbildning eller den kompetens som en polis normalt besitter. Det har av någon remissinstans framförts att bedömningen i dessa ärenden domineras av skyddsintressen som är formulerade med hänsyn till den allmänna ordningen och säkerheten. Detta är en synpunkt som inte kan delas av utredningen. Av lagens 1 § andra stycket framgår nämligen att lagens syfte är att hindra att brandfarliga och explosiva varor orsakar brand eller explosion som inte är avsedd samt att förebygga och begränsa skador på liv, hälsa, miljö eller egendom genom brand eller explosion vid hantering av sådana varor. Detta är visserligen frågor som har samband med i vart fall säkerhet men inte i den mening som avses när man definierar polisens ansvarsområde. Någon ordningsaspekt framhålls inte vid angivandet av lagens syfte.

Det finns enligt utredningens mening inte heller några bärande skäl som talar för att staten bör svara för uppgiften på grund av behovet av nationell likformighet. Tvärt om menar utredningen att dessa tillståndsärenden i hög grad präglas av lokala förutsättningar och förhållanden samt att sådana faktorer måste få vara avgörande vid handläggningen av ärendena. Handläggningen fordrar naturligtvis kunskap om sprängämnens egenskaper. Vid Polismyndigheten i Stockholms län har för detta ändamål en sprängämneskonsulent anställts. Vi har vid en bedömning enligt den metod som inledningsvis redovisats kommit fram till att arbetsuppgifterna som åvilar polisen vad gäller dessa tillståndsärenden knappast har någon

polisiär relevans alls. Utredningen menar vidare att det inte är lämpligt att, i stället för att föra bort arbetsuppgiften från polisen, anställa fler civila för att utföra arbetsuppgiften, eftersom det enligt utredningens mening tynger polisorganisationen att hantera uppgifter som saknar polisiär relevans. Såsom utredningen inledningsvis konstaterar finns det ett egenvärde i att föra bort sådana arbetsuppgifter från polisorganisationen. Arbetsuppgifterna bör alltså inte ankomma på polisen.

Utredningen delar Räddningsverkets i sitt remissvar framförda åsikter att det finns anledning att se över uppgiftsfördelningen mellan central och lokal nivå i samband med att en genomgripande översyn sker av lagen om brandfarliga och explosiva varor. I det sammanhanget bör naturligtvis även förordningen om brandfarliga och explosiva varor ses över. Denna omständighet utgör emellertid enligt utredningens mening inget hinder att genomföra den av utredningen föreslagna förändringen.

Vem bör lämpligen utföra arbetsuppgiften i stället?

Arbetsuppgifterna avseende tillstånd att handha explosiva varor kräver många gånger ett betydande inslag av lokalkännedom. För att kunna ta ställning till frågor som uppkommer i samband med denna tillståndsgivning är det viktigt att beslutsfattaren har god kännedom om kommunens geografiska område och därmed möjlighet att kunna särskilt beakta de lokala förutsättningarna. Detta är kunskaper som besittes både av närpolisen och av kommunen och det lokala handlingsutrymmet måste betraktas som stort.

Även om polisen kan sägas ha det övergripande ansvaret för ordnings- och säkerhetsfrågor skall kommunen enligt 7 § räddningstjänstlagen (1986:1102) svara för att åtgärder vidtas inom kommunen så att bränder och skador till följd av bränder förebyggs. Enligt samma lagrum har kommunen härutöver en skyldighet att, utan eget ansvar för att åtgärder vidtas, främja annan olycks- och skadeförebyggande verksamhet i kommunen. Vidare har kommunen genom sin tillsynsskyldighet enligt räddningstjänstlagen ett visst ansvar för olycks- och skadeförebyggande verksamhet i övrigt.

Bedömningen vid handläggning av tillstånd att handha explosiva varor görs med den huvudsakliga utgångspunkten i frågor kring

säkerhet vad avser brandrisk. Av 1 § lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor framgår att lagens syfte är att hindra att brandfarliga och explosiva varor orsakar brand eller explosion som inte är avsedd samt att förebygga och begränsa skador på liv, hälsa, miljö eller egendom genom brand eller explosion vid hantering av sådana varor. Kommunerna har, enligt vad som ovan konstaterats, redan i dag ett stort ansvar vad gäller förebyggande åtgärder ur brandrisksynpunkt och vi har kunnat konstatera att kommunerna besitter stor kompetens inom området. Kommunen framstår därför vara lämplig som huvudman dels utifrån sitt ansvarsområde, dels utifrån sina förutsättningar att kunna utföra arbetsuppgiften på ett kompetent sätt. Dessutom finns skäl att anta att vissa samordningsvinster kan uppstå om ärendetypen tas över av kommunerna som redan i dag handlägger tillståndsärendena vad gäller brandfarliga varor. De skäl som anfördes i förarbetena till lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor (prop. 1987/88:101) för att byggnadsnämnden skulle pröva ärenden om tillstånd till hantering av brandfarliga varor, nämligen att det av såväl skyddsmässiga som rationella skäl är nödvändigt att samordna tillståndsgivningen med kommunernas verksamhet med fysisk planering och bygglovsgivning, gör sig enligt vår mening gällande även beträffande den tillståndsgivning avseende explosiva varor som i dag ankommer på polismyndigheterna. Det förhållandet att kommunen eventuellt inte besitter all den detaljkunskap som tillståndsärendena om explosiva varor kan kräva påverkar inte bedömningen då kommunen, vid behov, kan anlita en sprängämneskonsulent för dessa typer av ärenden på samma sätt som Polismyndigheten i Stockholms län gjort.

Ett alternativ till att föra över arbetsuppgiften till kommunerna skulle kunna vara att låta länsstyrelserna ansvara för uppgifterna. Emellertid kan konstateras att det skulle bli en märklig ordning om länsstyrelserna när det gäller tillståndsärendena avseende brandfarliga varor skulle vara andra instans samtidigt som de skulle vara första instans när det gäller tillståndsärenden avseende explosiva varor. Dessutom har inte länsstyrelserna den kännedom om de lokala förhållandena och inte heller det ansvar för förebyggande åtgärder ur brandrisksynpunkt som kommunerna har, omständigheter som är av stor betydelse för den instans som avgör ärendet som första instans.

Informationskyldighet

I undantagsfall kan finnas ett behov av kvalificerat polisiärt ordnings- och säkerhetstänkande vid bedömningen av ett tillståndsärende gällande handhavande av explosiva varor. Av denna anledning bör kommunen äläggas skyldighet att informera polismyndigheten när ett tillståndsärende anhängiggörs. Detaljerade bestämmelser om handläggningen av dessa tillståndsärenden finns i förordningen (1988:1145) om brandfarliga och explosiva varor. En bestämmelse om kommunens skyldighet att underrätta polismyndigheten då ett ärende anhängiggörs bör införas i den förordningen.

Utredningen menar emellertid att det inte bör föreligga någon skyldighet för polismyndigheten att yttra sig i varje enskilt fall utan endast i de fall polismyndigheten finner skäl för detta. Några skäl för att polismyndigheten skall ha rätt att föreskriva villkor eller ha vetorätt när det gäller dessa tillståndsärenden finns inte enligt vår mening.

Avgifter

Polismyndigheten har i dag rätt att ta ut avgift för handläggningen av tillstånd att handha explosiva varor. Avgiftsförordningen (1992:191) reglerar avgiftens storlek och den varierar mellan 200 kr och 1 650 kr beroende på ärendeslag. Av 20 § lagen om brandfarliga och explosiva varor framgår att kommunfullmäktige får meddela föreskrifter om sådana avgifter för kommunala myndigheters verksamhet. Vårt förslag skulle innebära att kommunen får rätt att ta ut avgifter för handläggningen av tillståndsärendena. Målsättningen bör vara att verksamheten blir självfinansierad enligt principen om full kostnadstäckning.

Samverkan

Mot bakgrund av att ärendefrekvensen synes vara låg samtidigt som det kan varanödvändigt att anlita särskild expertis för handläggningen av de aktuella tillståndsfrågorna kan det finnas behov av en möjlighet för kommunerna att samverka i frågan. En bestämmelse om rätt för en kommun att träffa avtal med en annan kommun om att helt eller delvis ombesörja kommunens uppgifter

enligt lagen bör därför införas. Av samma skäl bör dessutom införas en bestämmelse om att en kommun får delegera beslutanderätten i frågan till en anställd i en annan kommun. Det kan däremot inte anses lämpligt att en kommun ges rätt att fränhända sig beslutsbefogenhet i frågan till en annan kommun. Varje enskild kommun skall således behålla det politiska och rättsliga ansvaret för den verksamhet de enligt lag har att sköta även om de anlitar en person som är anställd i en annan kommun. Det handlar inte om att flytta över det lagstadgade ansvaret från t.ex. en kommun till en annan. Syftet är i stället att anställda i andra kommuner vid behov skall kunna handlägga vissa ärenden eller ärendetyper och fatta de nödvändiga besluten i den delegerande kommunens namn.

Överklagande

Polismyndighetens beslut i tillståndsärenden enligt lagen om brandfarliga och explosiva varor får i dag överklagas hos Statens Räddningsverk. Räddningsverkets beslut får inte överklagas. Ett beslut som fattas av den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom plan- och byggnadsväsendet överklagas hos länsstyrelsen. Länsstyrelsens beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Enligt utredningens förslag skall kommunen överta polismyndighetens beslutanderätt avseende de tillståndsärenden som polismyndigheten i dag handlägger enligt lagen om brandfarliga och explosiva varor. När det gäller till vilken instans ett sådant kommunalt beslut skall få överklagas ser utredningen två alternativa lösningar. Den ena är att dessa beslut får överklagas på samma sätt som de beslut som i dag fattas av de kommunala nämnderna när det gäller tillstånd beträffande brandfarliga varor, nämligen först hos länsstyrelsen och därefter hos allmän förvaltningsdomstol. Det som talar för en sådan lösning är intresset av en enhetlig ordning vad gäller beslut som fattats av kommunen enligt den aktuella lagen. Den andra lösningen är att låta kommunens beslut vad gäller tillstånd i ärenden om explosiva varor överklagas hos Statens räddningsverk på samma sätt som i dag gäller för polismyndighetens beslut.

Det som talar för en sådan ordning är att Statens räddningsverk redan i dag besitter den särskilda kompetens som kan behövas för

att handlägga dessa ärenden. Statens räddningsverk är dessutom tillståndsmyndighet för vissa ärenden som gäller hantering av explosiva varor, t.ex. tillstånd till tillverkning, bearbetning och behandling av explosiva varor samt annan hantering av explosiva varor som sker i anslutning till sådan hantering.

I detta sammanhang kan det vara värt att notera att länsstyrelsen tidigare, före lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor trädde i kraft den 1 juli 1989, var tillståndsmyndighet i dessa ärenden där nu Statens räddningsverk är tillståndsmyndighet. Skälet för att man flyttade över tillståndshanteringen från länsstyrelserna till en central myndighet (vilket då var Sprängämnesinspektionen) var att det kunde förutsättas att de flesta länsstyrelser hade svårt att upprätthålla den nödvändiga kompetensen och handlingsberedskapen för ärendetypen då dessa ärenden var förhållandevis sällsynta. Det finns ingen anledning att i dag göra en annan bedömning när det gäller frekvensen av ärendetypen och möjligheten för länsstyrelserna att kunna upprätthålla nödvändig kompetens och handlingsberedskap för dessa ärenden.

Vid en samlad bedömning i frågan finner utredningen att de skäl som talar för att kommunens beslut i frågor om tillstånd att hantera explosiva varor skall överklagas hos Statens räddningsverk väger tyngre än intresset av att det råder en enhetlig överklagandeordning av kommunala beslut enligt denna lag. Utredningen föreslår således att kommunens beslut vad avser de tillståndsärenden som tidigare handlades vid polismyndigheten får överklagas hos Statens räddningsverk. Dessutom bör, mot bakgrund av vad som anges i Europeiska konventionen den 4 november 1950 om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna artikel 6 punkt 1 om rätt till domstolsprövning, en bestämmelse införas om rätt att överklaga beslut av Statens räddningsverk till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd skall krävas vid överklagande till kammarrätten.

En sådan rätt till domstolsprövning bör även införas vad gäller överklagande av beslut i tillsynsärende.

5.5 Konsekvensanalys

En konsekvens av ett genomförande av utredningens förslag är att statens intäkter avseende dessa ärenden minskar. Av uppgifter från polismyndigheten i Västra Götaland framgår att det inkommer ca 200 tillståndsärenden av denna typ årligen. Enligt uppgifter som utredningen tagit del av kan antalet tillståndsärenden som inkommer till polismyndigheten i Västra Götaland beräknas utgöra ca 10 % av landets tillståndsärenden. Avgifterna för ärendetypen varierar mellan 200 kr och 1 650 kr. Då det inte har gått att få fram uppgifter om hur många ärenden av varje slag som inkommer årligen är det mycket vanskligt att beräkna statens intäktsminskning.

Såsom utredningen angav i delbetänkandet kan antalet årsarbetskrafter som handlägger denna typ av ärenden inom polismyndigheten antas uppgå till ca 10 avseende hela landet. Eftersom utredningens förslag innebär att kommunen, som tar över arbetsuppgiften, skall finansiera verksamheten genom avgifter fordras ingen resursöverföring från staten till kommunen. Dessa 10 årsarbetskrafter som i dag inom polismyndigheten handlägger tillståndsärenden om handhavande av explosiva varor frigörs därmed för arbete inom polisens kärnverksamhet.

Utredningens förslag innebär att kommunerna får till uppgift att hantera ansökningar om tillstånd att handha explosiva varor i vissa fall, vilket innebär att vissa nya obligatoriska uppgifter åläggs kommunerna. När det gäller förslaget påverkan på den kommunala självstyrelsen kan därför konstateras att förslaget leder till att den kommunala självstyrelsen i viss mån inskränks. Dock rör de nya uppgifterna områden där kommunerna, såsom ovan konstaterats, har ett stort ansvar vad gäller förebyggande åtgärder ur brandrisksynpunkt och utredningen har kunnat konstatera att kommunerna besitter stor kompetens inom området. Vidare kan konstateras att kommunerna redan i dag utför ett betydande arbete inom området på grund av både intressen för miljö och brandskydd. Dessutom kan utredningens förslag, som innebär att kommunerna erhåller beslutanderätt i frågorna, anses medföra en möjlighet för kommunerna att bättre anpassa verksamheten till lokala behov och förutsättningar. Utredningen anser därför att förslaget inskränkning i den kommunala självstyrelsen är godtagbar.

Härutöver finner utredningen att det framlagda förslaget i övrigt inte får några sådana konsekvenser som enligt 14 och 15 §§ kommittéförordningen (1998:1474) motiverar en särskild redovisning.

Utredningens förslag medför att ändringar måste göras i förordning (1988:1145) om brandfarliga och explosiva varor.